

A Model of Factors Influencing Political–Economic Development of Ilam Province in Iran: With Emphasis on the Role of the Official Elite

Jafar Narimani

Ph.D Student, Political Sciences,
Political Sociology, Shahreza Islamic
Azad University, Shahreza, Iran

Abbas Sohrabzadeh*

Assistant Professor, Political
Sciences, Payam e Noor University,
Tehran, Iran

Alireza Sheikh Mohammadi

Assistant Professor, Political
Sciences, Payam e Noor University,
Tehran, Iran

Introduction

Since World War II, the concept of development has entered the realm of political literature, encompassing various political, economic, cultural, and other dimensions. Rooted in the scientific and modern thinking of the Age of Enlightenment, development aims to improve the human life. At its core, development entails using societal

---

* Corresponding Author: a.sohrabzadeh56@pnu.ac.ir

How to Cite: Narimani, J., Sohrabzadeh, A., Sheikh Mohammadi., A. (2024), “A Model of Factors Influencing Political–Economic Development of Ilam Province in Iran: With Emphasis on the Role of the Official Elite”, *Political Strategic Studies*, 13(50), 127-174. Doi: [10.22054/QPSS.2023.62482.2893](https://doi.org/10.22054/QPSS.2023.62482.2893)

production resources to enhance the living conditions of the poor. It signifies evolution, change, growth, progress, and modernization. Without a clear understanding of these concepts, it will be difficult to define development accurately. An overview of theoretical perspectives on development reveals that global political changes have consistently influenced the way scholars and thinkers consider different elements in their approach towards the concept of development.

Various approaches to development include development as the historical progress, natural resource extraction, preplanned sociopolitical progress, economic growth, structural transformation, modernization, leaps in productive forces (Marxist interpretation), freedom of choice, sustainable development, and antiindustrialism. There have also been some reflections on development as a discourse of dominance, the idea of postdevelopment, and development as a state versus development as a process. These approaches illustrate the conceptual evolution of development in relation with politics. In addition to the diversity of approaches, development encompasses multiple interrelated dimensions: economic, social, political, cultural, human, industrial, as well as sustainable development.

The current study aimed to explain the political–economic dimensions of development and the obstacles and issues faced in Ilam Province in Iran. Historically, these two dimensions are prerequisites for others, so it is reasonably justified to analyze them simultaneously. While a onedimensional approach to development may suffice in some cases, comprehensive development necessitates the coordination and simultaneity of multiple dimensions. The explanations based on

agency tend to identify critical junctures in policymaking, describing the actors involved in vital decisionmaking processes and their rationale for implementing certain decisions. Another approach emphasizes the structure of political institutions.

Literature Review

Several studies have dealt with development and the elite. Nooryan (2013) investigated the role of the political elite in the development of contemporary Asian societies. He found that political elites have had both positive and, at times, negative impact on the process of growth and balanced development in these societies. Focusing on the case of Iran from 1953 to 1978, Zibakalam et al. (2012) argued that Iranian political elites had hindered political development through a hierarchical power structure, abuse of power and corruption, prohibition on free and fair elections, election fraud, press suppression, and the suppression of independent parties and groups. Parizad and Hatamifar (2019) examined the role of economic elites after the Islamic Revolution in Iran. They concluded that sustainable economic growth and development requires paving the way and preparing economic infrastructure in the country. Jalali and Gholami (2010) examined the intellectual cohesion of political elites within the government and the establishment of political stability. Their historical studies demonstrated the key role of elites in social, political, economic, and cultural transformations, influencing the development process as well. Relying on Adrian Leftwich's theory, Eyni and Delavari (2018) compared the role of elites in the economic development of Iran and Malaysia during the presidency of

Mohammad Khatami and Mahathir Mohamad in the respective countries. According to them, they found that Iran's economic development requires national consensus and support for the economic policies, as well as stability and a collective cultural effort.

Materials and Methods

The study aimed to explain a model of factors influencing the political–economic development of Ilam Province, focusing on the role of the official elite. As an applied inquiry, the study adopted a mixed method design combining qualitative and quantitative approaches for data collection. In the qualitative phase, the statistical population of the study consisted of 30 experts, professors, and local elites. The qualitative analysis relied on a nonrandom, snowball sampling method, and the sampling was continued until theoretical saturation. The Delphi technique was used to identify the factors influencing the political–economic development of Ilam Province. The quantitative phase helped determine the model fit.

Results and Discussion

After reviewing the theoretical foundations and background, the study extracted the components and identified the factors influencing the political–economic development of Ilam Province. The analysis focused on the role of the official elite. The identified factors were validated and finalized through the Delphi technique and expert panels. The factors were then incorporated into a model. The validity and reliability of the model, as well as the model fit, were determined. Moreover, the hypotheses were formulated accordingly. According to

the results, some factors directly influence the political–economic development of Ilam Province. These factors that are closely related to the elite include: the sense of political security, motivations, meritocracy, developmentalism, culturebuilding, competitive scientific environment, strategic orientation, and political institutionality of the elite, as well as the context of the Islamic society. Therefore, the intermittent or continuous progress of Iran in the last three decades can be attributed to the elite’s will, responsibility, and feeling of attachment to their home country, namely Iran. Despite numerous challenges and a lack of technological infrastructure, hundreds of prominent figures are actively working in various fields, with significant results so far.

Conclusion

Based on the research findings and the model, two courses of action can be suggested for pursuing development in Ilam Province. Working within the framework of their proposed plans, the unofficial elite must gain a nuanced understanding of the obstacles facing the development of the province. They need to realize that development requires measures that sometimes go beyond the control of the government and the official elite. Second, the official elite must relinquish their governmental monopoly on decisionmaking and allow the unofficial elite to participate in structural and behavioral decisionmaking processes. The two courses of action can help reach a common understanding for decisionmaking characterized by realism, pragmatism, rationalism, compliance with the positive law, and consideration of national interests and the province’s development. Therefore, the development model of Ilam province is not legally different from the country’s development model. However, the cultural and social relations between official and unofficial elites may

differ from those in other provinces. Recognizing these differences can help facilitate development in Ilam Province.

Keywords: Political Development, Economic Development, Elites, Ilam Province.

تبیین مدل عوامل موثر بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام با تاکید بر نقش نخبگان رسمی

دانشجوی دکتری گروه علوم سیاسی، گرایش جامعه‌شناسی سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرضا، شهرضا، ایران

جعفر نریمانی

استادیار گروه علوم سیاسی دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

عباس سهراب‌زاده*

استادیار گروه علوم سیاسی دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

علیرضا شیخ‌محمدی

چکیده

مطالعات تاریخی نشان دهنده نقش کلیدی نخبگان در تحولات اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی است. توجه بسیاری از کشورهای پیشرفته و توسعه‌یافته حاکی از آن است که نخبگان کشور بویژه نخبگان سیاسی حاکم با ایفای نقش اساسی خود در فرایند تصمیم‌گیری امور و اداره کشور تاثیر مهمی در فرآیند توسعه ایفا می‌کنند. هدف این پژوهش، تبیین نقش و جایگاه نخبگان غیررسمی و تعامل آنها با نخبگان رسمی دولتی در توسعه سیاسی و اقتصادی کشور بعد از جنگ تحمیلی تاکنون می‌باشد. جامعه آماری پژوهش در بخش کیفی شامل ۳۰ تن از خبرگان، اساتید و نخبگان محلی هستند. روش نمونه‌گیری برای بخش کیفی تحقیق از نوع غیرتصادفی و گلوله برفی می‌باشد و حجم نمونه تا زمان اشباع نظری ادامه پیدا می‌کند. همچنین در قسمت کمی، ۳۸۴ نفر از نخبگان محلی استان ایلام می‌باشد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزارهای SPSS و آموس با روش تحلیل عاملی و معادلات ساختاری استفاده شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که احساس امنیت سیاسی، انگیزش، شایسته‌سالاری در جامعه، توسعه‌گرایی، بافت جامعه اسلامی، فرهنگ‌سازی، فضای رقابت علمی، جهت‌گیری استراتژیک و نهادمندی سیاسی از عوامل موثر بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام با توجه به نقش نخبگان رسمی می‌باشد.

واژگان کلیدی: توسعه سیاسی، توسعه اقتصادی، نخبگان، استان ایلام.

بیان مسأله

توسعه از جنگ جهانی دوم به بعد وارد ادبیات سیاسی شد و دارای ابعاد گوناگون سیاسی، اقتصادی و فرهنگی و... است. توسعه به معنای گسترش و تکامل و ریشه در تفکر علمی و مدرن دوران روشنفکری دارد و هدفش بهبود زندگی مردم است. توسعه در مفهوم قوی خود به معنای استفاده از منابع تولید جامعه جهت بهبود شرایط زندگی فقیرترین افراد می‌باشد.

توسعه در واقع نتیجه تکامل، تغییر، رشد، ترقی و نوسازی است. تا منظور از این مفاهیم روشن نگردد، درک اینکه واقعا توسعه چیست مشکل خواهد بود. مروری بر تاکیدات نظری مفهوم توسعه در دوره‌های گوناگون نشان می‌دهد با توجه به تحولات سیاسی در سطح جهانی، عناصر متفاوتی مورد اقبال نظریه پردازان و محققان توسعه قرار گرفته است. توسعه به مثابه پیشرفت تاریخی، استخراج منابع طبیعی، تدارک برنامه‌ریزی شده پیشرفت‌های سیاسی و اجتماعی، توسعه به مثابه یک وضعیت در مقابل توسعه به صورت یک فرایند، تاکید بر رشد اقتصادی، دگرگونی ساختاری، نوسازی، توسعه به مثابه جهش در نیروهای مولد (برداشت مارکسیستی)، توسعه در معنای آزادی حق انتخاب، توسعه پایدار، ضد صنعت‌گرایی، توسعه به مثابه گفتمان سلطه و پساتوسعه از جمله رویکردهای متفاوتی است که تحولات مفهومی توسعه در تعامل با سیاست را نشان می‌دهد.

علاوه بر تعدد رویکردها، ابعاد مختلفی برای توسعه نیز قابل تصور است (توسعه اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، انسانی، صنعتی و توسعه پایدار) که وابستگی کاملی به یکدیگر دارند. این مطالعه دو بعد سیاسی و اقتصادی توسعه، موانع و مشکلات توسعه در کشور و بویژه در استان ایلام را مورد بررسی قرار داده است. چرا که این دو بعد از توسعه به لحاظ تاریخی، پیش‌نیاز دیگر ابعاد توسعه نیز هستند؛ بنابراین انتخاب توامان دو بعد، برای تحلیل مناسبتر خواهد بود. البته گاهی اوقات توسعه تک‌بعدی مدنظر است در حالی که توسعه همه‌جانبه هماهنگی و همزمانی ابعاد مختلف توسعه را در برمی‌گیرد.

تبیین‌های مبتنی بر عاملیت، تمایل به شناسایی مقاطع بحرانی در سیاستگذاری‌ها دارد. چنین تحلیل‌هایی بازیگران خاص درگیر در تصمیم‌گیری‌های حیاتی را شناسایی کرده و چرایی اجرای این تصمیمات را توصیف می‌کند. رویکرد دوم بر ساختار نهادهای سیاسی

تاکید دارد. پرسش اصلی این رویکرد اینگونه قابل طرح است: چه نوع نهاد سیاسی، رشد اقتصادی را بهبود می‌بخشد؟ محققان در این سنت در جستجوی ۱ شناسایی تفاوت‌های نهادی بین کشورهای دموکراتیک و غیردموکراتیک و ۲ تفاوت نهادها در شکل‌گیری اقتصاد ملی هستند. به‌عنوان مثال یکی از تبیین‌های این نحله این ادعای ساده و مورد پذیرش است که رهبرانی که به صورت دموکراتیک انتخاب شده‌اند، برای سیاست‌ها و عملکرد سیاسی خود پاسخگو هستند ولی تصمیم‌گیرندگان در ساختاری غیردموکراتیک اینگونه نخواهند بود. در واقع این رویکرد بیشتر "ساختاری" است و نقش ساختارهای مختلف را در توسعه اقتصادی مورد بررسی قرار می‌دهد. به نظر انصاری (۱۳۹۱)، تبیین‌ها بر مبنای عاملیت در چهار فاکتور مهم نظری اشتراک دارند:

۱. آنها بر عاملیت نخبگان سیاسی در انتخاب جهت‌گیری‌های سیاسی ویژه و نقش چنین افراد کلیدی در ایجاد وفاق سیاسی حول سیاستگذاری‌ها و همچنین در سرکوب مخالفین تاکید دارند.

۲. نقش "اراده سیاسی" برای چنین تبیین‌هایی حیاتی است. رهبران دولتی با لیستی از انتخاب‌های سیاسی مواجه هستند. به‌عنوان مثال سیاست کاهش مالیات کارآفرینان و یا کاهش یارانه‌ها که هر دو منجر به تعویق برنامه‌های رفاه عمومی می‌گردد، فقط یک اراده حکومتی قوی می‌تواند این ریسک‌ها را بپذیرد.

۳. هزینه‌های سیاسی مربوط به روند اصلاحات، از دیگر مشخصه‌های تبیین‌های از این نوع است: اهمیت ایجاد ائتلاف‌های اجتماعی اصلاح‌طلب و رشدطلب. رهبران سیاسی قوی برای ایجاد وفاق ملی حاضر به ایثار در جهت خیر ملی هستند. لذا ملت‌سازی قسمتی از فرایند کلی توسعه هستند.

۴. مشخصه مشترک چهارم این مباحث بیشتر مجازی و تلویحی است: سیاست‌های رشدطلب در مرکزیت هستند و تنها پرسش این است که آیا رهبران سیاسی حاضر به تصویب آن هستند یا خیر؟ از آن جایی که اغلب این سیاست‌ها در کوتاه‌مدت دردناک هستند، استدلال این است که فقط رهبران قوی در کشورهای در حال توسعه این خط‌مشی‌ها را تصویب می‌کنند.

ملاحظه شد که در تبیین توسعه سیاسی و توسعه اقتصادی رویکردهای مشابه "عاملیت‌محور" و "ساختارمحور" وجود دارد. با توجه به اینکه تجربه‌های تاریخی نشان می‌دهد که ترقی و تعالی یا سقوط و فروپاشی هر مملکتی به نقش نخبگان سیاسی وابسته است و اندیشه و تفکر آنها در اجرای برنامه‌های سیاسی و اجتماعی و چگونگی تحقق خواست‌های مردم به میزان تعیین‌کننده و سرنوشت‌سازی موثر می‌باشد. این مطالعه بر مبنای تعریفی که از نخبگان ارائه می‌دهد، رویکردی تلفیقی اتخاذ خواهد کرد و سعی دارد دو دیدگاه "عاملیت‌محور" و "ساختارمحور" در تبیین توسعه را به هم نزدیک کند. لذا با تاکید بر تصمیمات و کنش بازیگران اصلی یا همان نخبگان جامعه و در نظر داشتن تاثیر ساختارها، اعم از درونی و بیرونی بر فرایند تصمیم‌گیری نخبگان، به تبیین توسعه اقتصادی و سیاسی خواهد پرداخت. در این مطالعه نقش ساختارها نادیده گرفته نخواهد شد بلکه تعامل ساختارها با نخبگان رسمی از جمله بزرگان طوایف، قبایل و ایلات و استفاده از نقش، اندیشه، نفوذ و بکارگیری ظرفیت‌های داخلی آنان در امر توسعه و تاثیر آن بر توسعه سیاسی و اقتصادی استان ایلام مورد بررسی قرار می‌گیرد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

پیشینه پژوهش

کریمی فرد (۱۴۰۰) پژوهشی با عنوان «توسعه اقتصادی چین؛ نقش نخبگان توسعه‌گرا و چگونگی انطباق با اقتصاد جهانی» انجام داده است و به این نتیجه رسیده است که دولت در این کشور به خوبی توانسته است بازار را در خدمت اهداف خود درآورد. از مقطع اصلاحات و سیاست درهای باز تاکنون، دولت چین توانسته است با توسل به سازوکارهای اقتصاد بازار و تشویق و توسعه بخش خصوصی، فرایند توسعه اقتصادی را با سرعتی شگفت‌انگیز به پیش راند و حجم عظیمی از ثروت را ایجاد کند. در این مقطع همچنین حزب کمونیست چین توانسته است با انتقال مرکز ثقل مشروعیت خود از ایدئولوژی و پوپولیسم به توسعه اقتصادی، بحران مشروعیت را حل کند.

تمنده و همکاران (۱۴۰۰)، پژوهشی با عنوان «بررسی نقش نخبگان سیاسی در توسعه کشور با استفاده از اندیشه و مدیریت جهادی در دهه اول انقلاب اسلامی ایران» انجام دادند و به این نتیجه رسیدند که نخبگان سیاسی، تأثیرات مثبتی در روند رشد و توسعه ایران در

دهه اول انقلاب اسلامی داشته‌اند و یکی از محرک‌های اصلی در سوق دادن جامعه اسلامی ایران برای رسیدن به آرمان‌هایش می‌باشند.

نوریان (۱۳۹۳)، در پژوهش خود با عنوان «نقش نخبگان سیاسی در رشد و توسعه متوازن جوامع معاصر آسیایی» به این نتیجه رسیدند که نخبگان سیاسی تأثیرات مثبت و بعضاً منفی در روند رشد و توسعه متوازن جوامع مورد تحقیق داشته‌اند. در این مقاله نقش و تأثیرات نخبگان در سه کشور ایران، ژاپن و ترکیه بررسی شده است که در مجموع نقش نیروی انسانی و اندیشه نخبگان سیاسی و علمی در به کارگیری ظرفیت‌های داخلی و بین‌المللی به‌عنوان الگو و مدلی برتر نسبت به سایر عوامل می‌تواند درجه اهمیت آنان بر جنبه‌های مختلف توسعه را نشان دهد. رویکرد رهبران و نخبگان این کشورها در فراهم‌نمودن زمینه‌های رشد سیاسی، آموزشی و اقتصادی بر اساس عوامل مرتبط با امر توسعه متوازن تجزیه و تحلیل شده است و همچنین به ضعف و کاستی برخی از کشورهای مورد مطالعه از جمله ایران در جهت عدم حرکت متوازن به سوی توسعه فراگیر و پلورالیسم خصوصاً در دوران پهلوی‌ها از منظر تاریخی، سیاسی و اجتماعی اشاره شده است.

زیباکلام و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهش خود با عنوان «نقش نخبگان سیاسی در توسعه سیاسی ایران (۱۳۵۷-۱۳۳۲)» به این نتیجه رسیدند که نخبگان سیاسی ایران در دوره مذکور از طریق اقداماتی همچون ایجاد قدرت هرمی و سلسله‌مراتبی، سواستفاده از قدرت و فساد، ممانعت از برگزاری انتخابات آزاد و اعمال تقلب در انتخابات، سرکوب مطبوعات آزاد و مستقل و همچنین سرکوب احزاب و دسته‌جات مستقل نقشی بازدارنده در مسیر تحقق توسعه سیاسی در ایران ایفا نمودند.

مبانی نظری

توسعه در لغت به معنای رشد تدریجی در جهت پیشرفته‌تر شدن، قدرتمندتر شدن و حتی بزرگ شدن است (فرهنگ لغات آکسفورد، ۲۰۰۱).

بروکفیلد در تعریف توسعه می‌گوید: توسعه را باید بر حسب پیشرفت به سوی اهداف رفاهی نظیر کاهش فقر، بیکاری و نابرابری تعریف کنیم.

به‌طور کلی توسعه جریانی است که در خود تجدید سازمان و سمت‌گیری متفاوت کل نظام اقتصادی اجتماعی را به همراه دارد. توسعه علاوه بر اینکه بهبود میزان تولید و درآمد

را در بردارد شامل دگرگونی‌های اساسی در ساخت‌های نهادی، اجتماعی، اداری و همچنین ایستارها و دیدگاه‌های عموم مردم است. تاریخ شکل‌گیری اندیشه‌ها در باب نخبگان به عهد افلاطون و ارسطو برمی‌گردد. در قرن پانزدهم ماکیاولی و در قرون بعد از آن و در دوران معاصر، اندیشمندانی چون ویلفرد، پاره‌تو، موسکا و میخلز نظریه‌پردازی نموده‌اند و به طرح دیدگاه‌های خود که غالباً متأثر از کنش‌های اجتماعی و سیاسی عصر خود خود بوده است، پرداخته‌اند. در خصوص متغیرهای این پژوهش طبعاً متغیر مستقل را بایستی نقش نخبگان و تعامل آنها با نخبگان رسمی تأثیرگذاری بدانیم که با برنامه‌ریزی و مدیریت صحیح و شناخت ظرفیت‌ها در راستای حصول به اهداف میان‌مدت و بلندمدت توسعه فراگیر در استان ایلام از تمام امکانات اعم از نیروی انسانی متخصص و منابع، استفاده بهینه را می‌نمایند. امر توسعه نیز متغیر وابسته است.

نخبه در دیدگاه‌های کلاسیک

مفهوم نخبگان مانند دیگر مفاهیم اجتماعی، مفهومی چندبعدی بوده و صاحب‌نظران مختلف رویکردها و صورت‌بندی‌های متفاوتی از آن ارائه کرده‌اند. همچنین این مفهوم تحولات نسبتاً زیادی را شاهد و در آثار بسیاری از فلاسفه نیز مطرح بوده است. اما این مفهوم در اواخر قرن ۱۹ وارد ادبیات جامعه‌شناسی شد. بر این اساس در این نوشتار بررسی مفهوم نخبگان در دو قسمت «نخبه در دیدگاه‌های کلاسیک» و «نخبه در دیدگاه‌های معاصر» آورده می‌شود که قسمت دوم خود به دو قسمت عمده «کارکردگرا» و «انتقادی» تقسیم می‌گردد. در سال‌های اول شکل‌گیری مفهوم نخبه در علوم اجتماعی، این مفهوم جدای از مفهوم توده به کار نمی‌رفت و همواره «نخبه مفهومی مثبت و توده مفهومی منفی بود (حافظیان، ۱۳۸۳: ۴۱). این نگاه دوتایی به جامعه و تفکیک آن به نخبه و توده در رویکرد کلاسیک نوعی پیش‌فرض بود. تئوری‌های کلاسیک نخبگان این حقیقت را پذیرفته بودند که در هر جامعه‌ای افرادی وجود دارند که قدرت بیشتری از دیگران داشته و تصمیمات اصلی را برای کل جامعه می‌گیرند. به زبانی دیگر، جامعه به دو دسته اکثریت و اقلیت، توده و نخبه تقسیم می‌شود که اولی تحت حکومت است و دومی حکومت می‌راند.

اندیشمندان کلاسیک درباره نخبگان، نقاط اشتراک جالب توجهی دارند. این سه اندیشمند در دو نکته بسیار شبیه‌اند: تقسیم‌بندی جامعه به نخبه و توده و ارائه شاکله‌ای از چرخش نخبگان. هر سه اندیشمند، تقابل نخبه و توده را اصل معتبر عامی در تاریخ بشریت می‌دانند. در دیدگاه آنان، توده در تمام زمان‌ها و بدون در نظر گرفتن وضعیت توسعه و شکل حکومت، تحت حکومت نخبگان اندکی بوده‌اند که ابزار گوناگونی برای رسیدن به اهداف خود داشته‌اند نه تنها توده به لحاظ فکری پست‌تر بوده و هیجانات و احساسات وی را اداره می‌کرده بلکه به صورت همزمان و در حسی دوگانه، به صورت عینی و ذهنی خواهان رهبری بوده است.

پوتنام نیز اصول عامی برای تئوری‌های کلاسیک نخبگان که توسط موسکا، پارتو و میشلز ارائه شده قائل است:

اول اینکه قدرت سیاسی به صورت نابرابر توزیع شده است همانطور که خبرهای اجتماعی دیگر اینگونه توزیع یافته‌اند و همانطور که افراد بر اساس داشتن این محصولات رتبه‌بندی می‌شوند، بر مبنای قدرت سیاسی نیز رتبه‌بندی می‌گردند. دوم، می‌توان افراد را به دو گروه تقسیم کرد، گروه اول کسانی هستند که دارای قدرت سیاسی هستند و گروه دوم که فاقد این قدرتند. سوم اینکه نخبگان همگون، منسجم و همچنین خودآگاه هستند، با این وجود نخبگان خود تداوم بخش‌اند و از قسمت‌های ویژه جامعه و بیشتر از بخش ثروتمند می‌آیند. چهارم اینکه این نویسندگان معتقدند که نخبگان خودمختار هستند (زونیس، ۱۳۸۷: ۱۱۴)، که ناشی از تأکید زیاد این نظریه‌پردازان بر استقلال نخبه است. همچنین تلاش اندیشمندان کلاسیک برای ارائه یک تئوری عام از نخبه موفق نبوده است، چرا که ایشان نه صورت‌بندی قابل پذیرش از نخبه ارائه داده‌اند و نه شرایط مناسبی از جایگزینی و تغییر نخبه مطرح کرده‌اند (مطیع، ۱۳۸۲: ۵۵).

نخبه در دیدگاه‌های معاصر

در سال‌های اخیر مطالعات زیادی در کشورهای مختلف درباره نخبگان صورت گرفته است. از جمله پری^۱ (۲۰۰۵/۱۹۶۹) در بریتانیا، دای^۲ (۲۰۰۲) در ایالت متحده، دوگان^۳ (۲۰۰۳) در فرانسه، هیگلی، دی کون و اسمارت^۴ (۱۹۷۹) در استرالیا، هافمنلانگک^۵ (۱۹۹۲) در آلمان، کریستیانسن، مولر و توگی^۶ (۲۰۰۱) در دانمارک و گلبراندسن و انگلستاد^۷ (۲۰۰۲) در نروژ؛ هر چند برخی معتقدند تفاوت چندانی بین انواع نظریه در این زمینه وجود ندارد و برجسب‌های مختلف برای ارجاع به مفهومی یکسان بکار رفته و مفاهیم مختلف توسط برجسبی مشابه پوشش داده شده است. مفهوم نخبگان سیاسی به شکل طبقه حاکم، طبقه سیاسی، نخبگان قدرت، نخبه و گروه رهبری به کار رفته است. اما نمی‌توان این نظر را جدی قلمداد کرد. چرا که صاحب‌نظران از ابعاد مختلف این مفهوم را در نظر گرفته و حتی می‌توان دو رویکرد عمده کارکردگرا و انتقادی به نخبگان نسبت داد که در برابر یکدیگر قرار دارند (میلز، ۱۳۸۳: ۹۶).

نقش نخبگان در توسعه

نقطه اشتراک تمام صاحب‌نظران در حوزه مطالعات نخبگان، تأکید بر نقش برجسته نخبگان در تغییرات و اثرگذاری‌های اجتماعی است، به طوری که «اثربخشی» در بسیاری از تعاریف نخبگان، مفهوم مرکزی بود. همانطور که در بخش «بررسی مفهوم و صورتبندی نخبگان» گفته شد، تمام صاحب‌نظران با رویکردها و صورت‌بندی‌های مختلفی که از نخبه ارائه کردند، مکانیسم‌های مختلفی برای تبیین این اثربخشی و تأثیرگذاری بیان کردند. می‌توان این مکانیسم‌ها را در دو مقوله کلی «وفاق» و «تضاد» نخبگان جای داد؛ هرچند درون این قالب‌بندی می‌توان مکانیسم‌های متفاوتی ارائه داد. بسیاری از اندیشمندان (اغلب متفکران رویکرد کارکردگرا از قبیل شومپتر ۱۹۴۰، رابرت دال، جیوانی سارتوری،

-
1. Geraint Parry
  2. Dye
  3. Dogan
  4. Higley, Deacon & Smart
  5. Hoffmann-Lange
  6. Christiansen, Moller & Togeby
  7. Gulbrandsen and Engelstad

لیست، روستو، جووان لینز، آلفرد استفان، پوتنام، لاری دیاموند، هیگلی و برتون ۲۰۰۶، بوند ۲۰۰۷، پریجون ۲۰۱۲، روشه ۱۳۶۶، مانهایم ۱۹۳۵، چلبی ۱۳۷۵، سریع القلم ۱۳۷۹، نقیب زاده و صادقی زاده (۱۳۹۰) بر لزوم وفاق (اجماع) نخبگان برای رسیدن به توسعه تأکید داشته‌اند. اما در مقابل، نحله انتقادی اساس روابط بین نخبگان را مبتنی بر تضاد نخبگان (موسکا، پارتو، لاچمن) می‌دانند و آن را به‌عنوان نیروی محرک تغییرات (مثبت یا منفی) می‌دانند. در خلال بررسی مفهوم نخبگان به بررسی نقش نخبگان از نظر اندیشمندان مختلف پرداخته شد. در این قسمت برخی رویکردهای تکمیلی ارائه می‌شود.

برخی از محققان، نخستین گام به سوی توسعه در هر جامعه را اجماع نظری میان نخبگان (سریع القلم، ۱۳۷۹: ۵۳، نقیب زاده و صادقی زاده، ۱۳۹۰: ۱۱۸) بر نامطلوب بودن وضعیت موجود و اتفاق نظر در راستای تغییر این شرایط می‌دانند و تئوری نخبگان و حوزه نخبگی را مرکز ثقل بحث توسعه یافتگی می‌دانند (سریع القلم، ۱۳۷۹: ۵۶) و مکانیسم‌ها و صورت‌بندی‌های مختلفی ارائه می‌کنند. نقیب زاده و صادقی زاده بر تفاهم میان سه حوزه نخبگی «صاحبان قدرت، صاحبان ثروت و صاحبان اندیشه» تأکید داشته و آن را موجب توسعه می‌دانند و معتقدند «این نخبگان باید به همزیستی مسالمت آمیز دست یابند و اهداف مشترک و منافع همگونی را شکل دهند تا تکلیف عمومی جامعه نیز روشن شود. نخبگان پراکنده نمی‌توانند جامعه‌ای منسجم ایجاد کنند (نقیب زاده و صادقی زاده، ۱۳۹۰: ۳۴۲).

سریع القلم دو گروه «نخبه فکری و ابزاری» و «اجماع» آنان را شرط توسعه می‌داند. وی تأثیر این نخبگان را اینگونه بیان می‌کند: منظور از نخبگان فکری؛ اندیشمندان، نظریه پردازان و متفکرین یک جامعه هستند و نخبگان ابزاری، صاحبان قدرت و ثروت می‌باشند. یکی از شروط اساسی توسعه یک کشور، اجماع نظر این دو گروه نخبه راجع به مفاهیم ده گانه در سه حوزه فرهنگ (انسان، جامعه، دین، زندگی و زمان)، سیاست (دولت و قدرت) و ثروت (کار، ثروت و طبیعت) است. این مفاهیم دربرگیرنده بنیادی‌ترین تعاریف در فرهنگ اجتماعی، انسجام فرهنگی و شکل اجتماعی می‌باشد. بنابراین، مسئولیت اصلی در زمینه افزایش کارایی و انسجام تئوری حاکم بر یک جامعه بر عهده نخبگان است. وظیفه نخبگان این است که زوایای تئوریک مثلث کشورداری را بر سه

عنصر «علم، امنیت و مشروعیت» استوار گردانند؛ به گونه‌ای که این عناصر به شکل هنرمندانه‌ای با مبانی ارزشی و فرهنگی جامعه انطباق یابد (سریع‌القلم، ۱۳۷۹: ۷۱).

در نقد این رویکردها بایستی گفت آنها بیشتر تئوری‌های هنجاری هستند تا اثباتی. مطالعات تاریخی‌شان نشان می‌دهد که اساس روابط نخبگان مبتنی بر تضاد است نه وفاق. همانطور که پیش از این گفته شد، نوع روابط نخبگان و صورت‌بندی آنان خود معلول ساختارهای درونی و بیرونی است و هرچند نخبگان عاملیت بالایی دارند ولی این عاملیت درون ساختار معنا می‌یابد. به‌عنوان مثال کر و همکاران در مطالعه خود تأثیر ساختار بیرونی بر صورت‌بندی نخبگان را مورد بررسی قرار داده‌اند و معتقدند نخبگان دست‌نشانده قدرت استعمارگر «از طریق ایجاد یک نظام بروکراسی قدرتمند، گسترش سیستم آموزش جدید و تشویق و بسط تجارت و امور بانکداری، برخی از بسترهای لازم برای تحریک اقتصادی را فراهم نمودند؛ ولی به دلیل اینکه اساساً قدرت استعمار مخالف توسعه واقعی کشور تحت استعمار است و منافعش را با مخاطره مواجه می‌کند و اینکه این زیرساخت‌ها در کنترل اتباع قدرت استعمارگر است، این تلاش‌ها در عمل نیز با ناکامی مواجه می‌شود و اینکه این زیرساخت‌ها در کنترل اتباع قدرت استعمارگر است، این تلاش‌ها در عمل نیز با ناکامی مواجه می‌گردد». بنابراین شرایط ساختاری، تأثیر بسزایی در نوع روابط (وفاق، تضاد، ائتلاف و ...) نخبگان دارد که به نظر می‌رسد مطالعاتی که از «ضرورت وفاق بین نخبگان» سخن می‌گویند آن را در نظر نمی‌گیرند.

بشیریه در بررسی نقش نخبگان بر توسعه کشورهای در حال توسعه، نگاهی ساختاری دارد و بر نقش دو گروه از نخبگان، «نخبه برآمده از طبقه متوسط» و «نخبگان سیاسی درون حاکمیت» تأکید دارد.

طبقه متوسط به دلیل ویژگی‌هایی مانند داشتن مهارت‌ها و تجربیات خاص و نیز پایبندی به شیوه‌های جدید زندگی، نقش غیر قابل انکاری بر توسعه کشورها دارند. نخبگان سیاسی درون حاکمیتی، از جمله اثرگذارترین گروه‌های نخبگی در کشورهای در حال توسعه به شمار می‌آیند. در بیشتر اوقات، هرگاه این گروه از نخبگان از میان ملی‌گرایان و یا روشنفکران انقلابی برخاسته باشند، آنها توسعه را اتخاذ نموده و در تعیین مسیر رشد اقتصادی سهم بسیار مهمی را بر عهده می‌گیرند. بیان این موضوع نیز لازم است که در

برخی از جوامع، نخبگان سیاسی توسعه‌گرا نه از میان ملی‌گرایان و یا روشنفکران انقلابی بلکه بین نظامیان هستند. برتری نظامیان از نظر سازمانی، توانایی بسیج و ابزارهای مورد استفاده، در کنار ضرورت توسعه اقتصادی و نیاز به گروه‌های اجتماعی به‌عنوان مجری برنامه سبب می‌شود این گروه برای نیل به توسعه مطرح شوند و با رسیدن به قدرت، آغاز و هدایت توسعه را عهده‌دار شوند. نظامیان در بیشتر مواقع با منافع طبقات متوسط جدید همسو بوده‌اند؛ از همین رو ارتش در این کشورها، متأثر از ایدئولوژی طبقات متوسط به‌ویژه اندیشه ناسیونالیسم و توسعه اقتصادی بوده است (بشیریه، ۱۳۷۶: ۱۶۲-۲۷۰).

راگوئیزا با نقد تبیین‌هایی که بر مدل «دولت توسعه‌گرا» دلالت دارند، بر نقش نخبگان در توسعه اقتصادی تأکید دارد و می‌نویسد: مدل دولت توسعه‌گرا در کشورهایی با اقتدار مرکزی قوی و اقتصادهای بزرگ مثل چین، هند و برزیل همخوانی دارد ولی در کشورهای توسعه یافته اخیر مثل کشورهای جنوب شرق آسیا با دولت‌های متفاوت قابلیت تبیین ندارد. در حقیقت، تلاش نخبگان حاکم (از جمله سوکارنو در اندونزی، فیلون در تایلند، ماهاتیر در مالزی و مارکوس در فیلیپین) در کشورهای جنوب شرق آسیا برای تحقق سرمایه‌داری دولتی و تکرار موفقیت همسایگان شمال شرقی عامل اصلی توسعه اقتصادی بوده است... در این کشورها اول باید استعمار و دیگر میراث‌های تاریخی، اجازه پویایی اجتماعی را به سیاست‌گذاران بدهد (Raquiza, 2012: 6).

بنابراین راگوئیزا نیز بر تأثیر ساختار درونی و بیرونی بر عاملیت نخبگان در کشورهای جنوب شرق آسیا تأکید دارد و در نهایت توسعه اقتصادی مالزی، اندونزی، فیلیپین و تایلند را ناشی از دو عامل می‌داند: اول، جاگیری رهبران سیاسی ملی و تکنوکرات‌های اقتصادی در دولت یا نهادهای سیاسی و دوم، ترتیبات نهادی بین این دو مجموعه از نخبگان حاکم (Raquiza, 2012: 8). ریشه معتقد است نخبگان از طریق دو مکانیسم در تغییرات اجتماعی نقش دارند: تصمیم‌گیری و الگوسازی.

برخی از نخبگان به دلیل دارا بودن نقشی در مجموعه تصمیم‌گیری‌های درون جامعه، در کنش تاریخی آن مشارکت دارند و به همین دلیل اثر آنها مستقیماً ظاهر می‌شود. همچنین نخبگان نفوذ خود را از طریق نوعی الگوسازی نیز اعمال می‌کنند، با توجه به اینکه آنها سمبل‌های زنده‌ای از طرز تفکر، وجود و عمل هستند؛ نسبت به برخی دسته‌جات،

گروه‌ها و یا بر کل افراد جامعه، قدرت جاذبه‌ای دارند و بنابراین مورد تقلید قرار گرفته و به عبارت دقیق‌تر دیگران سعی در همانندسازی خود با آنها دارند (روشه، ۱۳۶۶: ۱۵۹-۱۶۱).

وارگا از اندیشمندانی است که نخبگان را عاملی در مسیر توسعه سیاسی نظام سرمایه‌داری یاد می‌کند و حضور نیروهای انحصارطلب را منجر به خطر افتادن دموکراسی می‌داند. «انحصارطلبان، نمایندگان خود را به مقامات مهم اداری به عنوان وزیر، سناتور، نماینده مجلس برمی‌گزینند و متقابلاً مقامات مهم دولتی مانند ژنرال‌ها دیپلمات‌ها و وزرا به پست‌های پردرآمدی در انحصارها به کار اشتغال می‌ورزند... کلیه تصمیمات مهم از این دو مرکز مهم یعنی سازمان‌های قدرت و رهبران بخش خصوصی ناشی می‌گردد» (Evans, 1990: 76).

شومپتر بر نوع خاصی از نخبگان اقتصادی تأکید دارد. از نظر او، ویژگی اصلی توسعه اقتصادی، نه بسیج پس‌اندازها به وسیله سرمایه‌داران برای «تأمین مالی انباشت سرمایه مولدتر» بلکه اقدامات کارآفرینان برای بسیج اعتبارات، به منظور تأمین مالی تدارک عوامل تولید موجود، جهت ترکیب آنها به روش‌های جدید است. در روند توسعه، نوآوری جایگاه بسیار مهمی دارد و کارآفرینان همان نوآورانند (هانت، ۱۳۷۶: ۳۹). او در مورد کارآفرینان می‌نویسد:

سرمایه‌دار، منابع مالی را تأمین می‌کند و مخاطرات آمیخته با توسعه اقتصادی را می‌پذیرد، اما توسعه اقتصادی به دست وی تحقق نمی‌یابد. این کار را کارآفرینی انجام می‌دهد که بصیرت لازم را برای استفاده از فرصت‌های جدید دارد و ابتکار پیگیری این فرصت‌ها را به عهده می‌گیرد. او سرمایه‌داران را متقاعد به تأمین منابع مالی لازم می‌کند و از این منابع برای ایجاد ترکیب جدیدی از عوامل تولید استفاده می‌برد. در غیاب افرادی که این گونه استعدادهای نوآوری و سازماندهی و نیز انگیزه استفاده از آنها را دارند، توسعه اقتصادی تحقق نمی‌پذیرد. در مراحل اولیه انقلاب صنعتی، معمولاً کارآفرین و سرمایه‌دار یک نفر یعنی همان کارخانه‌دار بود، اما در جوامع صنعتی پیشرفته عموماً این دو نقش از یکدیگر تفکیک می‌شوند و نقش کارآفرین را اغلب مدیران شرکت یا اعضای هیئت مدیره ایفا می‌کنند. علاوه بر این، کارآفرینی حرفه‌ای تمام وقت و دائمی نیست، بلکه نقشی

است که افرادی معین در لحظه‌های مشخصی از زمان ایفا می‌کنند. هر فرد فقط زمانی که واقعاً ترکیب‌های جدیدی به وجود می‌آورد، یک کارآفرین است و به مجرد آن که کسب و کار خود را پی می‌گیرد و همچون دیگر افراد به اداره کسب و کار خود می‌پردازد دیگر کارآفرین نخواهد بود (هانت، ۱۳۷۶: ۳۸).

رویکردهای مختلف نخبگان و نظرات مختلف در مور نقش آنان در توسعه مورد بررسی قرار گرفت. رویکرد نظری این مطالعه مبتنی بر صورت‌بندی نخبگان و نوع روابط آنان با یکدیگر است. در واقع ساز و کار نقش نخبگان در توسعه هم از این منظر نگریسته خواهد شد. اینکه در نخبگان یک جامعه واحد باشند یا چندگانه و نوع روابط چه شکلی به خود بگیرد، تعیین کننده خواهد بود. در دو قسمت پایانی این فصل ابتدا به انواع روابط ممکن نخبگان پرداخته، سپس تعریف نخبگان و مناسبات آنان ارائه می‌شود.

اصطلاح نخبه (Elite) برای اشاره و نامیدن گروه‌های اجتماعی برتر و دارای جایگاه و منزلت ویژه مانند فرماندهان نظامی، اشراف‌زادگان و نظیر آن به کار گرفته می‌شد. به نوشته فرهنگ انگلیسی آکسفورد، اصطلاح نخبه تا اواخر قرن نوزدهم به طور وسیع متداول نبود، اما پس از طرح نظریات نخبه‌گرایانه در دهه‌های آغازین قرن بیستم، کاربرد آن رواج گسترده‌ای پیدا کرد و عمومیت یافت (کریمی فرد، ۱۴۰۰: ۱۲). گاتثانوموسکا اولین اندیشمندی است که در مورد نخبگان به نظریه‌پردازی پرداخت. وی یک تمایز اصولی بین نخبگان و توده‌ها به وجود آورد. موسکا معتقد است که انسان به تنهایی و بدون کمک طبقه ویژه نمی‌تواند حکومت کند و بالطبع، تمام مردم هم هیچ‌وقت نمی‌توانند به حکومت برسند؛ زیرا نه لیاقت، نه علاقه و نه عمل مشترک را برای این مهم دارا می‌باشند. از این رو موناشری و دمکراسی در عمل امکان‌پذیر نیست، بلکه همواره یک اقلیتی که حتی از آریستوکرات‌ها هم متمایز است، بر اکثریت حکومت می‌کند. طبقه حاکم اقلیت سازمان‌یافته‌ای را تشکیل می‌دهد که قدرت حکومت را در انحصار داشته و از تمام امتیازاتی که قدرت به همراه می‌آورد، برخوردار است. به نظر موسکا، ثروت و لیاقت ملاک‌های مهمی برای عضویت در طبقه سیاسی به شمار می‌روند. موسکا معتقد است که هرگونه دگرگونی و تحول اجتماعی اساساً به اقلیت سازمان‌یافته مربوط می‌شود و آنان نقش مهمی در این باره ایفا می‌کنند (تمنده، ۱۴۰۰: ۱۵). در مجموع می‌توان گفت از

دیدگاه موسکا، نخبگان سیاسی شامل افراد و شخصیت‌هایی هستند که قدرت سیاسی را اعمال می‌کنند و یا در اعمال قدرت سیاسی نفوذ چشمگیری دارند. وی همچنین معتقد است حرکت تاریخ، اساساً تحت تأثیر منافع و ایده‌های نخبگان بر سریر قدرت انجام می‌گیرد و اینان نقش تعیین‌کننده‌ای در تحولات جامعه ایفا می‌نمایند.

در زمینه توسعه سیاسی لوسین پای و ساموئل هانتینگتون از جمله اولین متفکرانی هستند که مقوله توسعه سیاسی را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده‌اند و متون توسعه سیاسی به میزان قابل توجهی از اندیشه‌های این دو متأثر است. لوسین پای توسعه سیاسی را در هفت گروه طبقه‌بندی نموده است: ۱. توسعه سیاسی شرط سیاسی لازم و اساسی برای توسعه صنعتی و اقتصادی است؛ ۲. توسعه سیاسی عبارت از کارایی بالای حکومت است؛ ۳. توسعه سیاسی عبارت از حاکم شدن الگوی نوین بر الگوی رفتاری سنتی است؛ ۴. توسعه سیاسی عبارت است از افزایش کارایی و ظرفیت نظام برای پاسخگویی به نیازها و خواسته‌های در حال گسترش مردم است؛ ۵. توسعه سیاسی ایجاد دولت ملت قوی با کارایی مؤثر در دنیای نوین است؛ ۶. توسعه سیاسی عبارت است از توانایی پایه‌ریزی و شکل دادن به بیشترین منابع داخلی در راستای کسب قدرت ملی؛ ۷. توسعه سیاسی به معنی توسعه دموکراتیک است. به عبارت دیگر، توسعه سیاسی مساوی است با استقرار دموکراسی. بر این اساس توسعه سیاسی و توسعه یافته بودن دولت به معنی آزادی بیشتر، حاکمیت مردم و وجود نهادهای آزاد است (Raquiza, 2012: 6). همچنین به عقیده ساموئل هانتینگتون، درجه اشتراک اجتماعی در یک جامعه پیچیده به نیرو و دامنه نهادهای سیاسی آن بستگی دارد. هانتینگتون توسعه سیاسی را با توجه به نهادمندی، میزان رشد صنعتی و اقتصادی، تحرک اجتماعی و مشارکت سیاسی مورد ارزیابی قرار می‌دهد (Evans, 1990: 76). به اعتقاد او، مشارکت مردم در فعالیت‌های سیاسی و سیاسی شدنشان مهمترین عاملی است که یک دولت نوین را از یک دولت سنتی متمایز می‌سازد. به نظر او بنیادی‌ترین جنبه نوسازی سیاسی، مشارکت سیاسی مردم در سطحی بالاتر از دهکده و شهر، دخالت گروه‌های اجتماعی سراسر جامعه در سیاست و ساخته و پرداخته شدن نهادهای سیاسی نوین برای سازمان دادن این مشارکت است (بشیریه، ۱۳۷۶: ۱۶۲-۲۷۰). هر دو این نظریه‌پردازان (پای و هانتینگتون)، یکی از معیارهای اصلی خود را برای ارزیابی توسعه سیاسی در یک کشور،

مشارکت سیاسی و توسعه دموکراتیک دانسته‌اند که این معیار دارای زیر مجموعه‌هایی همچون مشارکت سیاسی داوطلبانه مردم، آزادی احزاب، گروه‌ها و انجمن‌های سیاسی و صنفی، آزادی انتخابات، فعالیت آزادانه و بدون سانسور مطبوعات مستقل و رسانه‌های ارتباط جمعی، نظام سیاسی باز و پاسخگو به مردم، آزادی بیان، آزادی اجتماعات مسالمت‌آمیز و... می‌باشد که برخورد مناسب هر دولتی با این مؤلفه‌ها می‌تواند به پیشرفت توسعه سیاسی در آن کشور بینجامد.

روش پژوهش

از آنجایی که هدف اصلی از انجام این پژوهش، تبیین مدل عوامل موثر بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام با تاکید بر نقش نخبگان رسمی می‌باشد لذا با توجه به ماهیت پژوهش، می‌توان گفت از نظر هدف، کاربردی محسوب می‌شود. همچنین از نظر ماهیت روش جزء تحقیقات آمیخته می‌باشد و از نظر روش گردآوری داده‌ها نیز به صورت کیفی کمی می‌باشد که در قسمت کیفی از روش دلفی جهت شناسایی عوامل موثر بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام استفاده خواهد شد و در قسمت کمی نیز برآزش مدل انجام خواهد شد.

جامعه آماری این تحقیق در بخش کیفی شامل ۳۰ تن از خبرگان، اساتید و نخبگان محلی هستند. روش نمونه‌گیری برای بخش کیفی تحقیق از نوع غیر تصادفی و گلوله برفی می‌باشد و حجم نمونه تا زمان اشباع نظری ادامه پیدا می‌کند. پس از دستیابی به مؤلفه‌های عوامل موثر بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام، در بخش دوم و جهت آزمون مدل در قسمت کمی، داده‌های مورد نیاز از جامعه آماری این بخش شامل نخبگان محلی استان ایلام به تعداد ۳۸۴ نفر در نظر گرفته می‌شود. از آنجایی که حجم جامعه آماری نامحدود فرض شده است این محاسبه با سطح خطای ۵ درصد صورت می‌گیرد، لذا حجم نمونه آماری با توجه به فرمول کوکران (تعیین حجم نمونه از جامعه آماری نامحدود) نیز عدد ۳۸۴ نفر را تأیید می‌نماید.

از آنجا که ابزار اصلی جمع‌آوری در این پژوهش، پرسشنامه است، بنابراین بررسی وضعیت پایایی پرسشنامه بخشی از فعالیت‌های محقق می‌باشد. مشکل پایایی ابزار سنجش معمولاً متأثر از عوامل گوناگونی است که بعضی عوامل روی آن اثر منفی می‌گذارند.

محقق با علم به تأثیر عوامل گوناگون، تلاش می‌کند اکثر عوامل مخرب در فرایند انجام روش دلفی در این پژوهش بر اساس تعریف موضوع، تخصص‌های مورد نیاز تعیین و اعضای پانل دلفی در سه مرحله و با استفاده از روش‌های نمونه‌گیری غیراحتمالی، شناسایی و کدگذاری شاخص‌های اصلی و تقسیم شاخص‌های اصلی به زیرمؤلفه‌ها و زیرکده‌ها اقدام گردید. در مرحله اول روش دلفی، ابتدا موضوع و ابعاد آن تعریف شد. با مطالعه گسترده پیرامون مباحث، نقش نخبگان در توسعه از دیدگاه صاحب‌نظران داخلی و خارجی شناسایی گردید. همزمان با شناسایی و تعیین اعضای پانل و مکاتبه با هر یک از آنان و توضیح برخی مؤلفه‌های استخراج شده در مبانی نظری (برخی موارد به صورت حضوری) از آنان خواسته شد تا مؤلفه‌هایی که احیاناً مد نظر قرار نگرفته‌اند را پیشنهاد دهند. در حقیقت در مرحله اول دلفی با کمک اعضای پانل، سیاهه‌ای از عوامل مؤثر بر نقش نخبگان در توسعه سیاسی و اقتصادی احصا و تحلیل گردید. در این پژوهش برای تعیین میزان اتفاق نظر میان اعضای پانل، از ضریب هماهنگی کندال^۱ استفاده شد.

نتایج نهایی پانل تحقیقی خبرگان و کدگذاری نهایی آن در جدول ۱ قابل مشاهده می‌باشد.

لازم به ذکر است که پس از بررسی ادبیات پژوهش و استخراج مؤلفه‌هایی برای شناسایی عوامل مؤثر بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام با تأکید بر نقش نخبگان، بر اساس مؤلفه‌های استخراج شده، پرسشنامه‌ای طراحی شد که بین اعضای پانل دلفی و در دو دور توزیع گردید و در نهایت پرسشنامه نهایی (جدول ۱) به دست آمد که میانگین و انحراف استاندارد و ضریب کندال هر گویه نیز در آن مشخص شده است. همچنین لازم به ذکر است که جدول (۱) در پاسخ به سوال زیر حاصل شده است:

---

1. Kendall's Coefficient of Concordance (W)

سوال اول: عوامل موثر بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام با تاکید بر نقش نخبگان کدامند؟

جدول ۱- میانگین شاخص‌های هریک از عوامل به دست آمده از نظرات خبرگان

متغیر (شاخص اصلی)	سؤالات	میانگین	انحراف استاندارد	ضریب کندی
احساس امنیت سیاسی	نخبگان، احساس ایمنی از خطر و ریسک در فعالیت سیاسی دارند.	2.4000	1.50555	۰/۷
	نخبگان، احساس آزادی مصرح در قانون اساسی در فعالیت سیاسی دارند.	2.8889	1.36423	۰/۹
	نخبگان، احساس رضایتمندی از فعالیت سیاسی خود را دارند.	2.8000	1.22927	۰/۵
انگیزش	نخبگان به اهداف و ارزش‌ها در جهت توسعه کشور نگاه مثبتی دارند.	2.6000	1.71270	۰/۷
	نخبگان، از فضای حاکم بر کشور رضایت دارند.	2.9000	1.28668	۰/۵
	نخبگان در جهت توسعه کشور، کمال‌گرا هستند.	3.0000	1.69967	۰/۹
	نخبگان، فضای علم و تحقیق کشور را در جهت توسعه مطلوب می‌دانند.	3.2000	1.61933	۰/۹
	نخبگان در جامعه، احساس شان و منزلت اجتماعی بالایی دارند.	2.2000	.78881	۰/۹
	نخبگان در انجام فعالیت‌های خود برای توسعه کشور، میل به موفقیت بالایی دارند.	2.8000	1.47573	۰/۵
	نخبگان برای انجام فعالیت‌های خود در جهت توسعه کشور، احساس عدالت می‌کنند.	2.8000	1.47573	۰/۷
	ارزش و اهمیت کار نخبگان در جهت توسعه کشور قابل تقدیر است.	3.1000	1.37032	۰/۹

ضریب کندال	انحراف استاندارد	میانگین	سؤالات	متغیر (شاخص) اصلی
۰/۵	1.26491	2.6000	نخبگان باید وظایف توسعه‌بخشی مثبتی را که مثبتی بر سیاست تثبیت شده ملی است بپذیرند و به آن عمل کنند.	توسعه‌گرایی
۰/۷	1.50555	2.4000	دولت این حق را دارد که به نفع اهداف توسعه‌ای در فعالیت‌های نخبگان مداخله کرده یا آنها را محدود کند.	
۰/۱	1.57762	2.4000	نخبگان باید در کنار مسئولیت و تعهد اجتماعی از آزادی هم برخوردار باشند.	
۰/۵	1.56702	2.3000	نخبگان، باید تعهدات مشخصی را در مورد جامعه پذیرفته و انجام دهند.	فرهنگ‌سازی
۰/۹	1.41814	2.7000	این تعهدات باید در کنار رعایت اصول حرفه‌ای مانند آگاهی بخشی، حقیقت‌یابی و... باشد.	
۰/۷	1.68655	2.8000	نخبگان باید تا حد امکان از پرداختن به مسائل تنش‌زا و خشونت‌زا پرهیز کنند.	
۰/۵	1.35401	2.5000	نخبگان از سیاست‌زدگی در فضای علمی دانشگاه پرهیز می‌کنند.	بافت جامعه اسلامی
۰/۵	1.31656	2.8000	نخبگان از کرسی‌های نظریه‌پردازی حمایت می‌کنند.	
۰/۵	1.41814	2.3000	نخبگان قوانین و مقررات تسهیل‌گر برای دانش‌پژوهان را تدوین می‌کنند.	
۰/۵	1.56702	2.3000	نخبگان به دیدگاه اندیشمندان و بزرگان جامعه احترام می‌گذارند.	
۰/۷	1.42984	2.4000	نخبگان برای انجام هر فعالیتی، چشم‌انداز و رسالت دارند.	جهت‌گیری استراتژیک
۰/۹	1.42984	2.6000	نخبگان برای انجام هر فعالیتی، اهداف و استراتژی خاصی دارند.	

ادامه جدول ۱

ضریب کندال	انحراف استاندارد	میانگین	سؤالات	متغیر (شاخص) اصلی
۰/۵	.97183	2.5000	محیط چالشی و متغیر جامعه، نخبگان را به فکر پیشرفت توسعه وادار می‌کند.	فضای رقابت علمی
۰/۵	.94868	2.7000	وجود فرصت‌های مناسب برای پیشرفت علمی نخبگان، به پیشرفت توسعه کشور کمک می‌کند.	
۰/۷	1.22474	2.3333	ورود نیروهای جوان کارآمد به عرصه علمی به پیشرفت توسعه کشور کمک می‌کند.	
۰/۵	1.03280	2.2000	وجود رقابت برای آینده‌سازی و آینده‌نگاری به پیشرفت توسعه کشور کمک می‌کند.	
۰/۵	1.05409	2.1111	توجه به مهارت و تجربه نخبگان در تصمیم‌گیری مسائل کشور به پیشرفت توسعه کشور کمک می‌کند.	شایسته‌سالاری در جامعه
۰/۷	۱.۸۱۳۵۳	۲.۸۰۰۰	توجه به تخصص، دانش نخبگان در تصمیم‌گیری مسائل کشور به پیشرفت توسعه کشور کمک می‌کند.	
۰/۷	۱.۵۰۵۵۵	۲.۴۰۰۰	توجه به قابلیت و صلاحیت‌های نخبگان در تصمیم‌گیری مسائل کشور به پیشرفت توسعه کشور کمک می‌کند.	
۰/۷	1.03280	2.2000	وجود سابقه فعالیت تشکل‌های سیاسی نخبگان بر توسعه سیاسی کشور تأثیرگذار است.	نهادمندی سیاسی
۰/۷	1.05409	2.1111	تعدد و تنوع تشکل‌های سیاسی نخبگان بر توسعه سیاسی کشور تأثیرگذار است.	
۰/۹	۱.۸۱۳۵۳	۲.۸۰۰۰	کارآیی تشکل‌های سیاسی نخبگان بر توسعه سیاسی کشور تأثیرگذار است.	
۰/۷	۱.۵۰۵۵۵	۲.۴۰۰۰	کارآمدی تشکل‌های سیاسی نخبگان بر توسعه سیاسی کشور تأثیرگذار است.	

منبع: یافته‌های پژوهشگر

حال با توجه به ضریب کندال به دست آمده برای هر یک از شاخص‌های فوق می‌توان گفت از نظر خبرگان، کلیه شاخص‌های فوق به‌عنوان معیاری از نقش نخبگان در توسعه

هستند. میانگین کلیه شاخص‌ها بیشتر از حد وسط مورد نظر پژوهش می‌باشد. بنابراین این شاخص‌ها مهمترین شاخص‌ها شناخته شدند که در ساختار پرسشنامه نهایی استفاده شده‌اند. همچنین در این پژوهش برای تعیین میزان اتفاق نظر میان اعضای پانل، از ضریب هماهنگی کندال استفاده شد. ضریب هماهنگی کندال مقیاسی است برای تعیین درجه هماهنگی و موافقت میان چندین دسته رتبه مربوط به N شیئی یا فرد. در حقیقت با کاربرد این مقیاس می‌توان همبستگی رتبه‌ای میان K مجموعه رتبه را یافت. ضریب هماهنگی کندال نشان می‌دهد که افرادی که چند مقوله را بر اساس اهمیت مرتب کرده‌اند، اساساً معیارهای مشابهی را برای قضاوت درباره اهمیت هر یک از مقوله‌ها به کار برده‌اند و از این لحاظ با یکدیگر اتفاق نظر دارند. این مقیاس با استفاده از فرمول ۱ محاسبه شده است.

فرمول ۱ معناداری آماری ضریب W

$$W = \frac{s}{\frac{1}{12}k^2(N^3 - N)}$$

یعنی حاصل جمع s که در صورت وجود موافقت کامل بین k رتبه‌بندی مشاهده می‌شود. مقدار این مقیاس هنگام هماهنگی یا موافقت کامل برابر با یک و در زمان نبود کامل هماهنگی برابر با صفر است. «اشمیت^۱» برای تصمیم‌گیری درباره توقف یا ادامه دوره‌ای دلفی دو معیار آماری ارائه می‌کند.

یافته‌های قسمت کمی پژوهش

در این قسمت و پس از استخراج مولفه‌های عوامل موثر بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام با تاکید بر نقش نخبگان از طریق تکنیک دلفی، به روایی و پایایی مولفه‌های حاصل شده و در نهایت ارائه مدل و برازش آن می‌پردازیم. لذا پرسشی که برای این قسمت مطرح می‌شود بدین گونه است:

سوال دوم: مدل توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام با تاکید بر نقش نخبگان چگونه است؟

سوال سوم: آیا مدل توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام با تاکید بر نقش نخبگان دارای برآزش مطلوب است؟

لازم به ذکر است که در این مقاله پس از ارائه و تبیین مدل و استخراج مولفه‌های مناسب فرضیه‌هایی به شرح زیر می‌توان تدوین نمود:

۱. احساس امنیت سیاسی نخبگان بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام تاثیر دارد؛
۲. انگیزش نخبگان بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام تاثیر دارد؛
۳. شایسته‌سالاری نخبگان بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام تاثیر دارد؛
۴. توسعه‌گرایی نخبگان بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام تاثیر دارد؛
۵. بافت جامعه اسلامی بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام تاثیر دارد؛
۶. فرهنگ‌سازی نخبگان بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام تاثیر دارد؛
۷. فضای رقابت علمی بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام تاثیر دارد؛
۸. جهت‌گیری استراتژیک نخبگان بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام تاثیر دارد؛
۹. نهادمندی سیاسی نخبگان بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام تاثیر دارد.

روایی و پایایی پژوهش

پرسشنامه مورد استفاده در این پژوهش یک پرسشنامه محقق‌ساخته می‌باشد که شامل ۳۶ گویه است.

جهت محاسبه روایی در این پژوهش، از دو روش روایی صوری و روایی سازه استفاده شده است.

بر اساس یافته‌های جدول ۲ مشاهده می‌شود در تحلیل عاملی، با توجه به اینکه اندازه میانگین کفایت نمونه‌گیری (KMO^1) حدود ۰.۸۱ است لذا می‌توان از تحلیل عاملی استفاده نمود. شاخص KMO هرچه به یک نزدیکتر باشد بهتر است. در این پژوهش مقدار این شاخص در جدول ۲ نشان داده شده است.

---

1. Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling

جدول ۲- اندازه کفایت نمونه‌گیری KMO و آزمون کرویت بارتلت در آزمودنی‌های پژوهش

اندازه کفایت نمونه‌گیری KMO		۰/۸۱۲
۱۳۲۹۰/۵۷۲	مجدورخی	آزمون کرویت بارتلت
۶۳۰	درجه آزادی	
۰/۰۰۰	سطح معنی داری	

منبع: یافته‌های پژوهشگر

با توجه به آنچه که بیان شد و مقادیر به‌دست آمده برای شاخص KMO با مقدار ۰/۸۱۲ و بالاتر از میزان ۰/۷ می‌باشد لذا سؤالات پرسشنامه شرایط لازم برای اجرای تحلیل عاملی را دارا می‌باشد.

در این پژوهش نیز به منظور سنجش پایایی از یک نمونه اولیه شامل پرسشنامه پیش‌آزمون استفاده شد و سپس با استفاده از داده‌های به‌دست آمده از پرسشنامه، میزان ضریب اعتماد با روش آلفای کرونباخ محاسبه شد که مقادیر به‌دست آمده از محاسبه ضریب آلفا به تفکیک در مورد متغیر بالاتر از ۰/۷ هستند، بنابراین پایایی پرسشنامه این پژوهش قابل قبول و بالا می‌باشد.

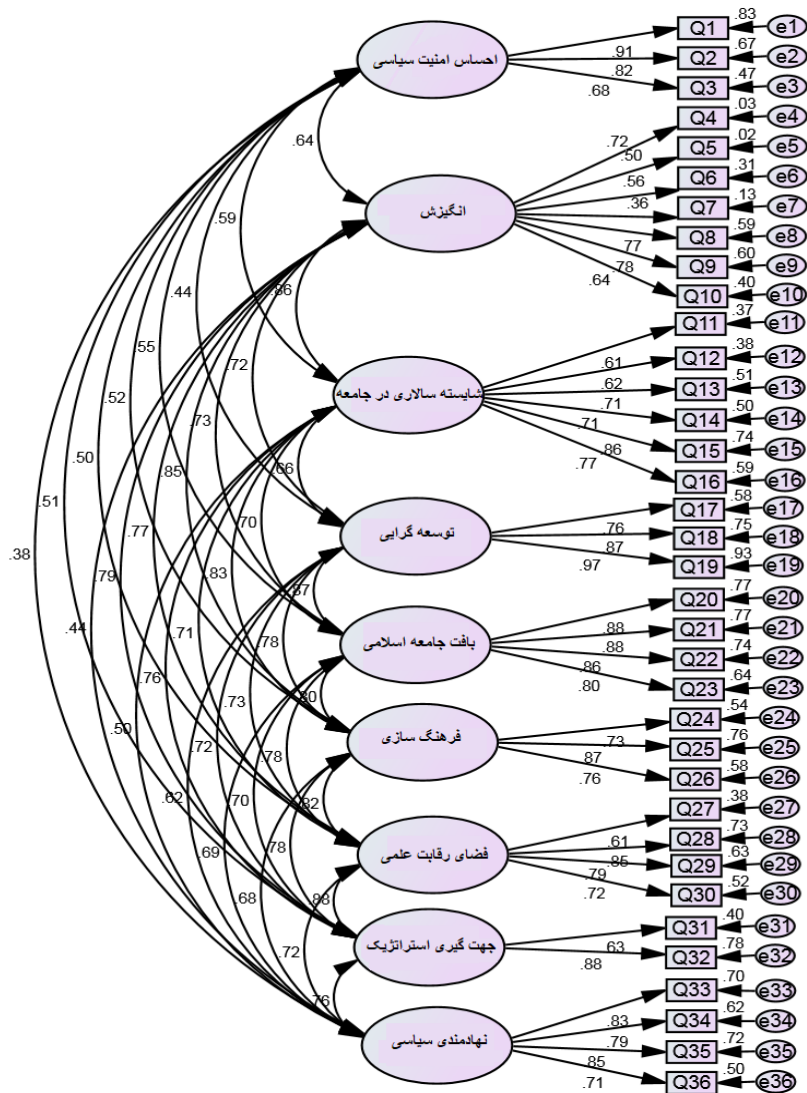
جدول ۳- ضریب پایایی آزمودنی‌های تحقیق

متغیر	تعداد گویه‌های مربوط به هر متغیر	آلفای کرونباخ هر متغیر	منبع پرسشنامه
احساس امنیت سیاسی	۳	۰/۹۱۳	محقق ساخته
انگیزش	۸	۰/۸۰۴	
شایسته‌سالاری در جامعه	۶	۰/۹۳۸	
توسعه‌گرایی	۳	۰/۸۵۶	
بافت جامعه اسلامی	۴	۰/۹۲۶	
فرهنگ‌سازی	۳	۰/۸۹۷	
فضای رقابت علمی	۴	۰/۸۲۶	
جهت‌گیری استراتژیک	۲	۰/۷۸۴	
نهادمندی سیاسی	۴	۰/۸۸۹	
آلفای کل	۳۶	۰/۹۷۰	

منبع: یافته‌های پژوهشگر

شکل ۲ مدل اولیه پژوهش با بارعاملی را نشان می‌دهد برای روایی و برازش بهتر مدل گویه‌هایی که بارعاملی پایین‌تر از ۰/۳ هستند باید از مدل حذف گردند که در این مدل نیاز به حذف گویه‌ای نیست زیرا که بارهای عاملی همه متغیرها بالاتر از ۰/۳ می‌باشند.

شکل ۲ مدل تحلیل عاملی مرتبه اول پژوهش با بارهای عاملی

منبع: یافته‌های پژوهشگر

شاخص‌های برازش مدل اولیه پژوهش به شرح جدول ۴ می‌باشد.

جدول ۴- شاخص‌های برازش مدل اولیه

نوع شاخص	معادل فارسی	میزان استاندارد	برازش مدل
CMIN/DF	نسبت کای اسکوئر	۵ >	۱/۹۵۴
NFI	شاخص برازش هنجار شده بنتلر بونت	۰/۹۰ <	۰/۸۶۱
RFI	شاخص برازش نسبی	۰/۹۰ <	۰/۸۲۷
IFI	شاخص برازش افزایشی	۰/۹۰ <	۰/۸۸۸
TLI	شاخص برازش توکر لویس	۰/۹۰ <	۰/۸۷۷
CFI	شاخص برازش تطبیقی	۰/۹۰ <	۰/۸۱۲
GFI	شاخص نیکویی برازش	۰/۹۰ <	۰/۸۵۴
RMSEA	ریشه میانگین مربعات خطای برآورد	۰/۰۸ >	۰/۰۸۳

منبع: یافته‌های پژوهشگر

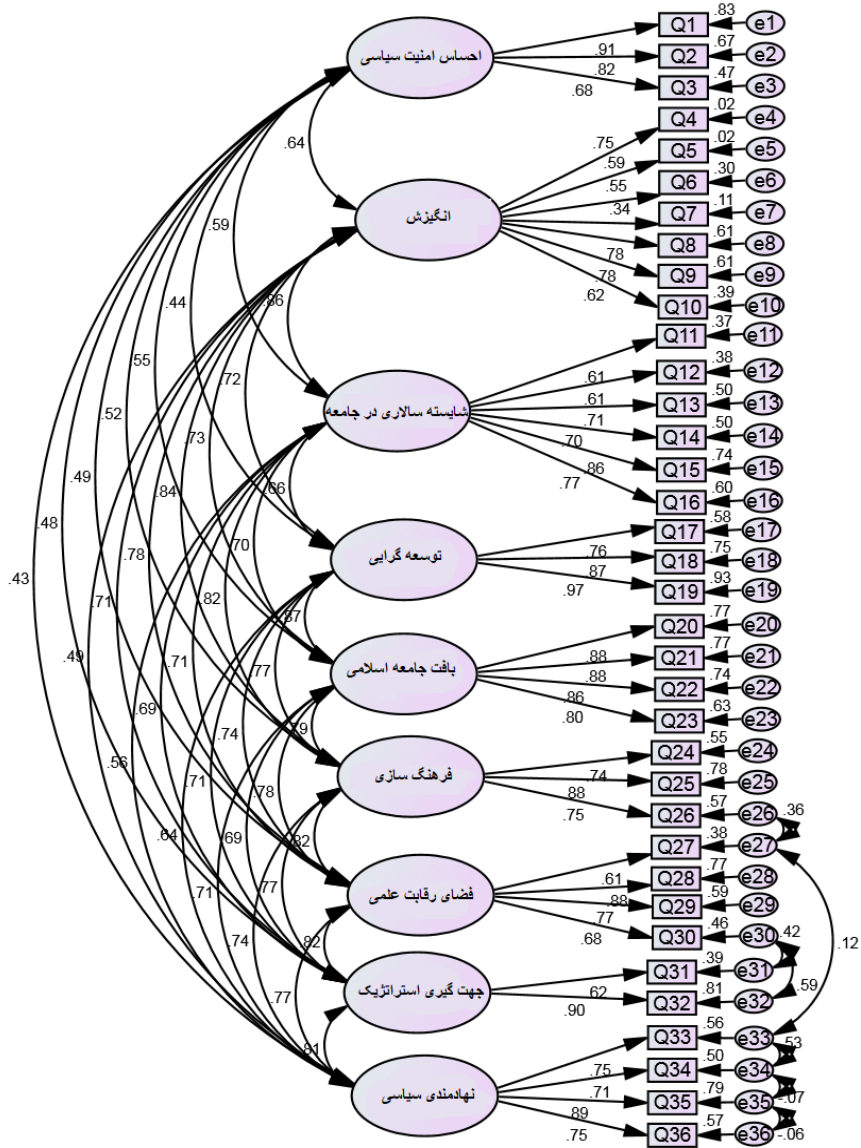
بر اساس جدول ۴ به جز نسبت کای اسکوئر، بقیه شاخص‌ها در وضعیت نامناسبی قرار دارند بنابراین باید مدل اصلاح گردد. برای اصلاح مدل بر اساس پیشنهاد آموس، بین گویه‌ها ارتباط دوسویه تا رسیدن به برازش مناسب طبق شکل برقرار گردید. پس از اصلاح شاخص‌های برازش طبق جدول ۵ بدست آمد.

جدول ۵- شاخص‌های برازش مدل اصلاح شده

نوع شاخص	معادل فارسی	میزان استاندارد	برازش مدل
CMIN/DF	نسبت کای اسکوئر	۵ >	۱/۵۱۴
NFI	شاخص برازش هنجار شده بنتلر بونت	۰/۹۰ <	۰/۹۴۳
RFI	شاخص برازش نسبی	۰/۹۰ <	۰/۹۰۲
IFI	شاخص برازش افزایشی	۰/۹۰ <	۰/۹۵۶
TLI	شاخص برازش توکر لویس	۰/۹۰ <	۰/۹۷۸
CFI	شاخص برازش تطبیقی	۰/۹۰ <	۰/۹۳۴
GFI	شاخص نیکویی برازش	۰/۹۰ <	۰/۹۵۹
RMSEA	ریشه میانگین مربعات خطای برآورد	۰/۰۸ >	۰/۰۷۵

منبع: یافته‌های پژوهشگر

شکل ۳ مدل اصلاح شده تحلیل عاملی مرتبه اول پژوهش با بارهای عاملی

منبع: یافته‌های پژوهشگر

بر اساس جدول ۵ پس از اصلاح مدل، نسبت کای اسکوئر به درجه آزادی نیز بهبود یافت و به ۱/۵۱۴ رسید. شاخص‌های برازش تطبیقی نیز همگی پس از اصلاح مدل به بالاتر

از ۹۰٪ رسیدند و مناسب هستند. شاخص $RMSEA^1$ نیز پس از اصلاح مدل بهبود یافت و چون پایین‌تر از ۸ درصد (۰/۰۷۵) است، مناسب می‌باشد. بنابراین در کل مدل اصلاح شده از برازش خوب و مناسب برخوردار می‌باشد.

بر اساس یافته‌های تحقیق نسبت کای اسکوئر به درجه آزادی مدل برابر ۱/۷۰۳ و مناسب است. شاخص‌های برازش تطبیقی بالاتر از ۹۰ درصد و مناسب هستند. شاخص $RMSEA$ پایین‌تر از ۸ درصد (۰/۰۷۹) و مناسب است. بنابراین در کل، مدل از برازش خوب و مناسب برخوردار می‌باشد. جدول ۷ ضرایب و معناداری متغیرها و فرضیه‌ها را نشان می‌دهد. لازم به ذکر است که پس از برازش مدل نهایی می‌توان فرضیه‌هایی به شرح زیر تدوین نمود که در جدول ۷ مشخص است.

جدول ۷- ضرایب مسیر روابط

فرضیه	مسیر	تخمین غیراستاندارد	خطای استاندارد	نسبت بحرانی	سطح معناداری	ضریب استاندارد	ضریب تعیین
احساس امنیت سیاسی نخبگان بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام تاثیر دارد.	احساس امنیت سیاسی < توسعه سیاسی اقتصادی	۰/۸۲۱	۰/۲۳۹	۳/۴۳۵	***	۰/۵۹۵	۰/۳۵۴
انگیزش نخبگان بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام تاثیر دارد.	انگیزش < توسعه سیاسی اقتصادی	۱/۱۱۶	۰/۲۳۸	۴/۶۸۹	***	۰/۸۷۰	۰/۷۵۷

1. Root Mean Square Error of Approximation

ادامه جدول ۷

فرضیه	مسیر	تخمین غیراستاندارد	خطای استاندارد	نسبت بحرانی	سطح معناداری	ضریب استاندارد	ضریب تعیین
شایسته سالاری نخبگان بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام تاثیر دارد.	شایسته سالاری < توسعه سیاسی اقتصادی	۰/۷۵۴	۰/۲۳۵	۳/۲۰۹	***	۰/۸۳۶	۰/۶۹۹
توسعه گرایی نخبگان بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام تاثیر دارد.	توسعه گرایی < توسعه سیاسی اقتصادی	۱/۰۷۱	۰/۲۵۶	۴/۱۸۴	***	۰/۸۵۸	۰/۷۳۶
بافت جامعه اسلامی بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام تاثیر دارد.	بافت جامعه اسلامی < توسعه سیاسی اقتصادی	۱/۴۲۰	۰/۲۶۶	۵/۳۳۸	***	۰/۸۸۶	۰/۷۸۵
فرهنگ سازی نخبگان بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام تاثیر دارد.	فرهنگ سازی < توسعه سیاسی اقتصادی	۱/۱۴۳	۰/۲۶۷	۴/۲۸۱	***	۰/۹۲۶	۰/۸۵۷

ادامه جدول ۷

فرضیه	مسیر	تخمین غیراستاندارد	خطای استاندارد	نسبت بحرانی	سطح معناداری	ضریب استاندارد	ضریب تعیین
فضای رقابت علمی بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام تاثیر دارد.	فضای رقابت علمی < توسعه سیاسی اقتصادی	۱/۱۱۸	۰/۲۷۸	۴/۰۲۲	***	۰/۹۰۷	۰/۸۲۳
اجهت گیری استراتژیک نخبگان بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام تاثیر دارد.	جهت گیری استراتژیک < توسعه سیاسی اقتصادی	۰/۹۲۴	۰/۲۶۷	۳/۴۶۱	***	۰/۸۵۱	۰/۷۲۴
نهادمندی سیاسی نخبگان بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام تاثیر دارد.	نهادمندی سیاسی < توسعه سیاسی اقتصادی	۰/۹۴۷	۰/۲۶۹	۳/۵۲۰	***	۰/۷۴۸	۰/۵۶۰

منبع: یافته‌های پژوهشگر

بر اساس نسبت بحرانی حاصل شده از جدول ۷ نشان داده شده است که احساس امنیت سیاسی نخبگان بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام با ضریب ۰/۵۹۵ به صورت مستقیم تاثیر دارد. همچنین انگیزش نخبگان بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام با ضریب ۰/۸۷۰ به صورت مستقیم تاثیر دارد. شایسته سالاری نخبگان بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام با ضریب ۰/۸۳۶ به صورت مستقیم تاثیر دارد. احساس توسعه گرایی نخبگان بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام با ضریب ۰/۸۵۸ به صورت مستقیم تاثیر دارد. بافت جامعه اسلامی بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام با ضریب ۰/۸۸۶ به صورت مستقیم تاثیر

دارد. فرهنگ‌سازی نخبگان بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام با ضریب ۰/۹۲۶ به صورت مستقیم تاثیر دارد. فضای رقابت علمی بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام با ضریب ۰/۹۰۷ به صورت مستقیم تاثیر دارد. جهت‌گیری استراتژیک نخبگان بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام با ضریب ۰/۸۵۱ به صورت مستقیم تاثیر دارد و نهادمندی سیاسی نخبگان بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام با ضریب ۰/۷۴۸ به صورت مستقیم تاثیر دارد.

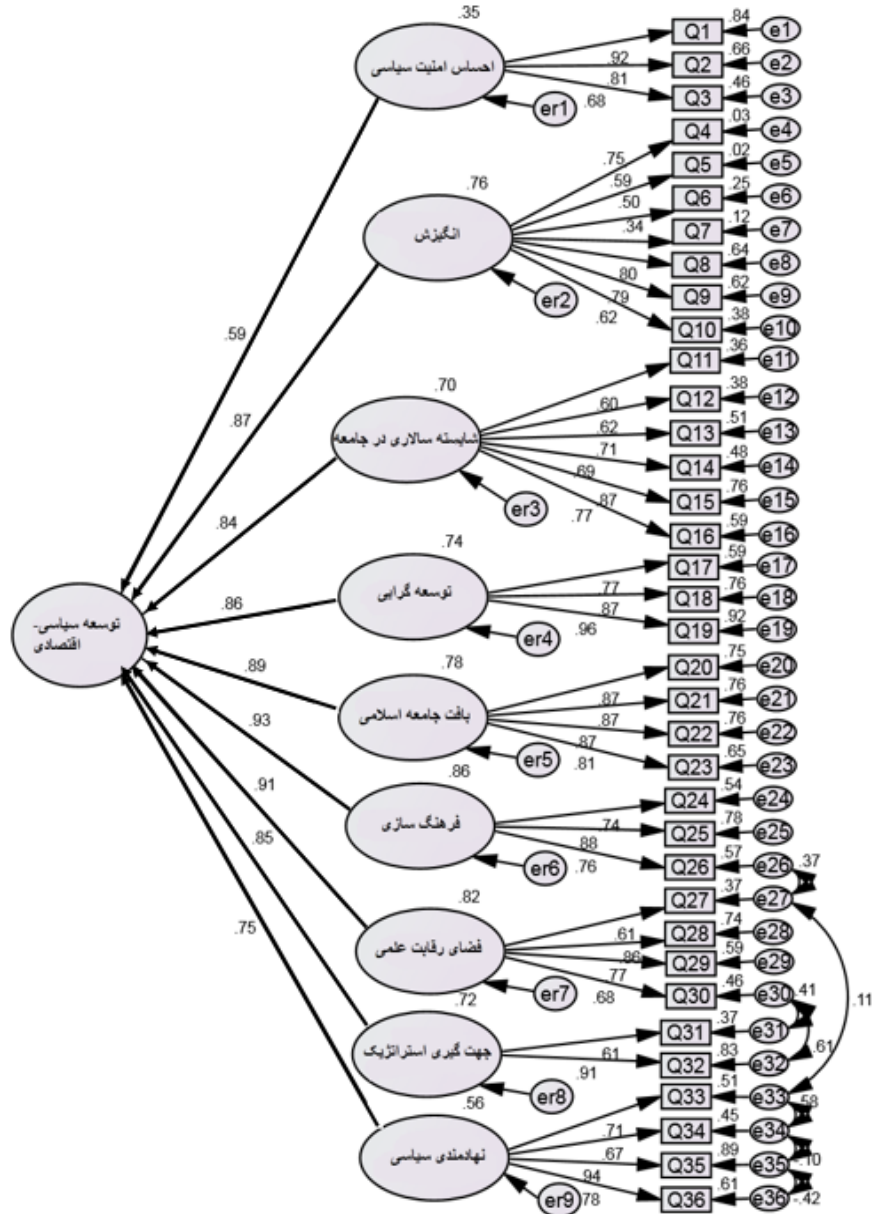
با توجه به تایید تمامی فرضیه‌های پژوهش مدل نهایی تحقیق بر اساس شکل ۴ قابل تعمیم و بررسی است.

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش پس از مطالعه مبانی نظری و پیشینه پژوهش، به استخراج مولفه‌ها و شناسایی عوامل موثر بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام با تاکید بر نقش نخبگان پرداخته شد و با استفاده از تکنیک دلفی و استفاده از پنل خبرگان، عوامل شناسایی شده مورد تایید قرار گرفتند و نهایی شدند سپس جهت برآزش مدل و همچنین طراحی کردن فرضیه‌هایی در این راستا، عوامل شناسایی شده در مدلی قرار گرفتند و روایی و پایایی و نهایتاً برآزش مدل نهایی تدوین گردید و در پی آن نیز فرضیه‌هایی مطرح شد که نتایج آن به شرح زیر می‌باشد.

احساس امنیت سیاسی نخبگان، انگیزش نخبگان، شایسته‌سالاری نخبگان، احساس توسعه‌گرایی نخبگان، بافت جامعه اسلامی، فرهنگ‌سازی نخبگان، فضای رقابت علمی، جهت‌گیری استراتژیک نخبگان و نهادمندی سیاسی نخبگان بر توسعه سیاسی اقتصادی استان ایلام با ضریب به صورت مستقیم تاثیر دارند.

شکل ۴- مدل نهایی تحقیق

منبع: یافته‌های پژوهشگر

لذا در تبیین نتایج حاصل شده می‌توان گفت که پیشرفت‌های مقطعی و یا پیوسته کشور ایران را در سه دهه اخیر؛ می‌توان ناشی از اراده، مسئولیت‌پذیری و احساس دلبستگی نخبگان به کشور برشمرد که با وجود مشکلات فراوان و نبود زیرساخت‌های تکنولوژیکی، صدها شخصیت برجسته در رشته‌های مختلف، به تلاش مشغولند و نتایج بزرگی را در عرصه‌های مختلف بدست آوردند.

نقش نخبگان هر جامعه در افتخار و استقلال آن کشور نقشی بارز است، به طوری که یک نخبه می‌تواند خود به تنهایی جمعیتی را به دنبال خویش بکشد و اگر فردی خواستار موفقیت محیط اطرافش باشد، آن جمع را در راه توسعه راهنمایی می‌کند و اگر عکس آن باشد، می‌تواند با جریان‌سازی و پیش‌داوری با جاذبه گرچه محدود خود، آنها را برای به انزوا کشیدن راهنمایی کند. پس نقش نخبگان چه در حالت مثبت و چه غیر از آن مهم و قابل توجه است و نباید آن را نادیده گرفت.

نخبه باید با احساس مسئولیت به کشور و ملت خود، در عرصه کاری تلاش و فداکاری کند چرا که بدون علاقه به سرنوشت این دو، فرد نمی‌تواند در جامعه خود تاثیری واقعی و راهگشا داشته باشد. به طوری که می‌توان خروجی‌های نخبگان را معلول مسئولیت‌پذیری، علاقه و دلبستگی به توسعه کشور دانست. از طرفی هم نخبه کسی است که از فرصت‌های بدست آمده نهایت بهره و توان مفید را می‌برد و اساساً نخبه و نخبه‌گری دلیل نابغه‌گری شخصی نیست. به طور مثال یک نفر می‌تواند از لحاظ تحصیلی در سطوح متوسط باشد ولی از استعدادهای ذاتی خود در مسائل ورزشی به بهترین نحو ممکن استفاده کند که فرد نیز نخبه لحاظ می‌گردد. مباحث علمی و پژوهشی صرفاً یکی ملاک‌های نخبگی است.

با این نگاه که همیشه بزرگان کشور به مقوله تولید ملی جایگاه ویژه‌ای داده‌اند این سوال به ذهن هر انسان آگاهی متبادر می‌شود که چگونه این مهم تحقق پیدا می‌کند؟ آیا صرف یک شعار باید آسوده خاطر از محقق شدن باشیم؟ متغیرهای بسیاری در این امر نقش دارند که یکی از آنها، نیروی انسانی ماهر و خلاق است که ما از آن با عنوان نخبه یا سرآمد یاد می‌کنیم. شاید اهمیت وجود نخبگان در یک جامعه بر ما معلوم و مشهود نباشد. البته صرف توجه به نیروی انسانی به عنوان مهمترین سرمایه نیز حائز اهمیت است.

فناوری بر اثر خلاقیت و تلاش نخبگان یک کشور به وجود می‌آید و ترقی می‌کند و باعث ایجاد اشتغال، رفاه، سودآوری، رشد و جلوگیری از خروج ارز و حتی ورود ارز به کشور می‌شود، اما ما وقتی فناوری تولید مایحتاج اولیه و تکمیلی خودمان را داشته باشیم آنگاه می‌توانیم بهتر زندگی کنیم و از امنیت بالای اقتصادی که امروزه با توجه به اهمیت تلویحی تولید ملی و حمایت از سرمایه ایرانی و همچنین جایگاه ایران در جهان و منطقه امری مهم به حساب می‌آید، برخوردار باشیم. اکنون به همت سرآمدان و برگزیدگان جامعه دانشگاهی علاوه بر ارتقای ترازهای دانشگاهی، اقتصادی و علمی در حال رسیدن به مرتبه‌ای هستیم که سطح شاخص‌های مهم استراتژیک و تاثیرگذار بر منطقه آسیا افزایش یافته که همگی این مولفه‌ها حاکی از آن است که نخبگان کشور با وجود حمایت‌های نه چندان ایده‌آل در جهت خودکفایی و رشد، گام‌های موثری برداشته‌اند.

از طرفی هم نباید بیگانه‌ستیزی را در مباحث علمی مردود خواند و می‌بایست آمادگی آن را داشت که برای دستیابی به دانش فارغ از دین و مذهب، شاگردی کنیم. از طرفی دیگر نباید همیشه شاگرد بمانیم بلکه باید در راستایی حرکت کنیم که ملت ایران در همه عرصه‌های جهانی به جایی برسد که دیگران شاگردی او را بکنند.

در ادامه در جدول ذیل، به برخی از پژوهش‌های مرتبط با موضوع پژوهش اشاره می‌گردد.

جدول ۸- گزیده‌هایی از پژوهش‌های انجام شده حوزه نخبگان و توسعه

پژوهشگر	موضوع پژوهش	یافته‌های پژوهش
نوریان (۱۳۹۳)	نقش نخبگان سیاسی در رشد و توسعه متوازن جوامع معاصر آسیایی	نخبگان سیاسی تأثیرات مثبت و بعضاً منفی در روند رشد و توسعه متوازن جوامع مورد تحقیق داشته‌اند.
زیباکلام و همکاران (۱۳۹۰)	نقش نخبگان سیاسی در توسعه سیاسی ایران (۱۳۵۷-۱۳۳۲)	نخبگان سیاسی ایران در دوره مذکور از طریق اقداماتی همچون ایجاد قدرت هرمی و سلسله‌مراتبی، سوءاستفاده از قدرت و فساد، ممانعت از برگزاری انتخابات آزاد و اعمال تقلب در انتخابات، سرکوب مطبوعات آزاد و مستقل و همچنین سرکوب احزاب و دسته‌جات مستقل نقشی بازدارنده در مسیر تحقق توسعه سیاسی در ایران ایفا نمودند.

ادامه جدول ۸

پژوهشگر	موضوع پژوهش	یافته‌های پژوهش
پریزاد و حاتمی فر (۱۳۹۸)	بررسی نقش نخبگان اقتصادی در روند رشد و توسعه ایران بعد از انقلاب اسلامی	با توجه به نتایج این تحقیق به منظور رشد و توسعه پایدار اقتصاد می‌بایست بستر و زیرساخت اقتصادی کشور هموار گردد. بنابراین طبق الگوی طراحی شده دانشگاه با رفع نیازهای پژوهشی و تحقیقاتی و همچنین با ایجاد نوآوری در محصولات و خدمات، رشد مستمر صنعت را فراهم کرده و با ارتقای سطح دانش، پیشرفت اقتصادی را میسر می‌سازد. این امر منجر می‌شود کشور در مقابل انواع تحریم‌ها مقاوم بوده و با استقلال اقتصادی، عزت و افتخار ملی را فراهم می‌کند.
جلالی و غلامی (۱۳۸۹)	انسجام فکری نخبگان سیاسی درون حاکمیت و شکل‌گیری ثبات در نظام سیاسی	مطالعات تاریخی نشان دهنده نقش کلیدی نخبگان در تحولات اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی است. توجه بسیاری از کشورهای پیشرفته و توسعه یافته حاکی از آنست که نخبگان کشور بویژه نخبگان سیاسی حاکم با ایفای نقش اساسی خود در فرایند تصمیم‌گیری امور و اداره کشور تاثیر مهم در فرآیند توسعه ایفا می‌کنند
عینی و دلاوری (۱۳۹۷)	مقایسه نقش نخبگان در فرایند توسعه اقتصادی ایران و مالزی با تأکید بر نظریه «آدریان لفت ویچ» (دوره ماهاتیر محمد و محمد خاتمی)	توسعه اقتصادی ایران، مستلزم اجماع ملی و حمایت از سیاست‌های اقتصادی تعیین شده می‌باشد. در مجموع باید گفت، توسعه اقتصادی نیازمند محیطی آرام و کم‌تنش، انسجام درونی نخبگان جامعه، تکثرگرایی سیاسی و مذهبی، ثبات سیاسی، و فرهنگ تلاش جمعی است.

مزیت این پژوهش نسبت به پژوهش‌های فوق و همچنین پژوهش‌های قبلی این است که مدل ارائه شده در این پژوهش، مدلی جامع و مبتنی بر عمل است که همزمان کوشیده است به اکثر متغیرهای مرتبط با موضوع تحقیق پردازد و از این رو سعی دارد گامی کوچک در جهت همکاری با نخبگان برای پیشرفت هرچه بیشتر توسعه اقتصادی و سیاسی استان ایلام بردارد.

این پژوهش به دلیل حساسیت زیاد موضوع آن، با مشکلات زیادی روبرو بوده است از جمله:

الف- مهمترین مشکل به نحوه همکاری نخبگان بازمی‌گردد: اولاً در مرحله اکتشافی در جریان مصاحبه‌ها، کمتر نخبگان به صورت انفرادی حاضر به مصاحبه بودند و در جریان تشکیل پنل‌ها نیز تعدادی از آنها علی‌رغم دعوت و قرار رسمی به دلایل گوناگون از شرکت در جلسات پرهیز می‌کردند.

ب- در مرحله پیمایشی نیز تعدادی از تشکل‌های سیاسی که در نمونه قرار گرفته بودند، علی‌رغم تمام پیگیری‌ها، پرسشنامه‌ها را بی‌پاسخ گذاشتند. جالب توجه این است که همه این مشکل در پژوهش ماروین زونیس در سال‌های پایانی دهه ۴۰ شمسی نیز وجود داشته است. جمعیت نمونه ایشان نیز ۳۰۶ نفر از نخبگان سیاسی بوده که عملاً ۱۶۷ نفر مشارکت نموده‌اند.

پ- نتایج این تحقیق مانند سایر تحقیقات اجتماعی تابع زمان و مکان خواهد بود، قاعدتاً اگر این تحقیق در سال جاری تکرار شود، به نظر می‌رسد در سایه برگزاری انتخابات ریاست جمهوری و تغییر در سپهر سیاسی کشور می‌توان انتظار داشت تا نتایج جدیدتری بدست آید.

پیشنادهای نظری که مربوط به سطح نظری تحقیق است عبارتند از:

۱. نخست آنکه بهتر آن است تا محققان مفاهیم محدودتری را برای آزمون برگزینند. منظور آن است که متغیرهای مستقل خود را محدودتر انتخاب کنند. برای مثال سرمایه فرهنگی و رویکرد نخبگان به توسعه اقتصادی اجتماعی یا پایگاه اقتصادی، اجتماعی و رویکرد نخبگان به هر کدام نیازمند تحقیق مستقلی هستند و نیاز چندانی نیست که همه آنها در قالب یک تحقیق بررسی شوند.

۲. با توجه به فقدان یک تئوری جامع در زمینه مطالعه توسعه اقتصادی اجتماعی در حوزه جامعه‌شناسی، بهتر است برای مطالعه فوق، با اتخاذ یک رویکرد تلفیقی و بین‌رشته‌ای به تدوین چهارچوب نظری مبادرت شود.

۳. از آنجا که اکثر تئوری‌های موجود دارای ساختار غربی هستند لذا لازم است نظریه‌های مورد استفاده متناسب با شرایط فرهنگی، اجتماعی و ... جامعه خود، بومی شوند و این امر مستلزم ارائه مهارت‌های نظری به دانشجو برای بومی کردن نظریه‌ها توسط اساتید درس نظریه‌های جامعه‌شناسی است.

منافع

تعارض منافع ندارم.

ORCID

Jafar Narimani		https://orcid.org/0000000267678532
Abbas Sohrabzadeh		https://orcid.org/0000000184972584
Alireza Sheikh Mohammadi		https://orcid.org/0000000164718124

منابع

- آبراهامیان، یرواند، (۱۳۸۱)، *ایران بین دو انقلاب*، ترجمه احمد گل محمدی و محمدابراهیم فتاحی ولیلایی، تهران: نی.
- انصاری، محمد مهدی، (۱۳۹۰)، «بررسی نقش نخبگان سیاسی در تدوین الگوی سیاست آرمانی؛ در جمهوری اسلامی ایران»، *مجله انقلاب اسلامی*، ۲(۵)، ۱۵۱۱۷۲.
- ازغندی، علیرضا، (۱۳۷۰)، *مسابقه تسلیحاتی و جهان سوم*، تهران: دانشگاه شهید بهشتی.
- ازغندی، علیرضا، (۱۳۷۷)، *ناکارآمدی نخبگان سیاسی ایران در بین دو انقلاب*، تهران: قم.
- بشیریه، حسین، (۱۳۹۱)، *جامعه‌شناسی سیاسی*، تهران: نشر نی.
- بروجردی، محمد، (۱۳۸۹)، *انجمن کشورهای جنوب شرق آسیا*، تهران: انتشارات وزارت امور خارجه.
- تودارو، مایکل، (۱۳۶۴)، *توسعه اقتصادی در جهان سوم*، ترجمه غلامعلی فرجادی، شماره ۱، تهران: وزارت برنامه و بودجه.

- تمنده، سید اشکبوس و ملانکه، سید حسن و اقارب پرست، محمد رضا، ۱۴۰۰، بررسی نقش نخبگان سیاسی در توسعه کشور با استفاده از اندیشه و مدیریت جهادی در دهه اول انقلاب اسلامی ایران، <https://civilica.com/doc/1388371>.
- روشه. گک، (۱۳۶۶)، *تغییرات اجتماعی*، ترجمه م. وثوقی، تهران: نی.
- دراکر، پیتر فردیناند، (۱۳۹۵)، *گفتگوی متفکرانه*، ترجمه فضل‌الله امینی، تهران: فرا.
- دو ورج، موریس، (۱۳۵۹)، *اصول علوم سیاسی*، ترجمه ابوالفضل قاضی، تهران: شرکت کتاب‌های جیبی.
- دو توکیل، الکسی، (۱۳۶۹)، *انقلاب فرانسه و رژیم قبل از آن*، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: نقره.
- زیبا کلام، صادق و همکاران، (۱۳۹۰)، «نقش نخبگان سیاسی در توسعه سیاسی ایران»، *فصلنامه تحقیقات حقوق جزا و خصوصی*، دوره ۲، شماره ۷، (۱۶ متوالی پاییز و زمستان ۱۳۹۸)، ۴۳-۵۶.
- زونیس، ماروین، (۱۳۸۶)، *روانشناسی نخبگان سیاسی ایران*، ترجمه پرویز صالحی، سلیمان امین زاده و زهرا لبادی، تهران: چاپخش.
- حافظیان، محمدحسین، (۱۳۹۲)، نقش ساختار دولت و ماهیت نخبگان در توسعه، پایان‌نامه دکتری، دانشگاه تهران.
- حسین‌زاده، محمد صالح و همکاران، (۱۳۹۷)، «تحلیل جامعه‌شناختی نقش و کارکرد اجتماعی نخبگان سیاسی (قدرت) در ارتقای امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، مطالعات میان‌رشته‌ای دانش راهبردی، دوره ۸، شماره ۳۱.
- جلالی، رضا و غلامی، مهدی، (۱۳۸۹)، «انسجام فکری نخبگان سیاسی در درون حکومت و شکل‌گیری ثبات در نظام سیاسی»، *مطالعات روابط بین‌الملل*، ۳(۱۲)، ۱۹۹-۲۲۸.
- جمال‌ای و بیل رابرت اسپرینگبورگ، (۲۰۰۰)، *سیاست در خاورمیانه*، لندن: لانگمن.
- سریع‌القلم، محمود، (۱۳۸۷)، *عقلانیت و آینده توسعه ایران*، تهران: مرکز تحقیقات علمی و مطالعات راهبردی خاورمیانه.
- سریع‌القلم، محمود، (۱۳۹۱)، *جهانی‌شدن: تعامل یا تعارض حاکمیت ملی جمهوری اسلامی ایران*، تهران: مرکز تحقیقات راهبردی.

- عینی، رحیم و همکاران، (۱۳۹۶)، «مقایسه نقش نخبگان در فرآیند توسعه اقتصادی ایران و مالزی با تأکید بر نظریه آدریان لفتویچ (دوره ماهاتیر محمد و محمد خاتمی)»، <https://civilica.com/doc/856282>
- عنایت، حمید، (۱۳۸۳)، *بنیاد فلسفه سیاسی در غرب*، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- عینی، رحیم و دلاوری، رضا، (۱۳۹۷)، «مقایسه نقش نخبگان در فرآیند توسعه اقتصادی ایران و مالزی با تأکید بر نظریه آدریان لفتویچ (دوره ماهاتیر محمد و محمد خاتمی)»، سیاست‌پژوهی ایرانی، شماره ۱۷، <https://civilica.com/doc/856282>
- عظیمی، فخرالدین، (۱۳۷۲)، *بحران دموکراسی در ایران*، ترجمه عبدالرضا هوشنگ مهدوی و بیژن نوذری، تهران: البرز.
- فوران، جان، (۱۳۹۴)، *مقاومت شکننده، تاریخ تحولات اجتماعی ایران*، ترجمه احمد تدین، تهران: بنیاد خدمات فرهنگی رسا.
- کندی، پل، (۱۳۷۴)، *آمادگی برای قرن بیست و یکم تا سال ۲۰۲۵*، ترجمه عباس مخبر، تهران: طرح نو.
- کریمی فرد، حسین، (۱۴۰۰)، «توسعه اقتصادی چین؛ نقش نخبگان توسعه‌گرا و چگونگی انطباق با اقتصاد جهانی»، *بحران پژوهی جهان اسلام*، ۸(۲۰۲۱)، ۷۵۹۱. doi: 10.2783.4999/QJPR2103.1160.02
- گان دیر، ایرنه، (۱۳۶۹)، *هدایت تحول سیاسی در جهان سوم*، ترجمه احمد تدین، تهران: سفیر.
- لارسون، توماس و دیوید اسکیدمور (۱۳۷۹)، *اقتصاد سیاسی بین‌الملل*، ترجمه احمد سای و مهدی تقوی، تهران: قم.
- مطیع، ناهید، (۱۳۸۲)، *مقایسه نقش نخبگان در فرآیند نوسازی ایران و ژاپن (۱۹۲۰-۱۸۴۰)*، تهران: شرکت انتشارات.
- میلز، سی رایت، (۱۳۹۲)، *نخبگان قدرت*، ترجمه بنیاد فرهنگی غرب شناسی، تهران: فرهنگ مکتوب.
- نوریان، عبدالحسن، (۱۳۹۲)، «نقش نخبگان سیاسی در رشد و توسعه متوازن جوامع معاصر آسیایی»، *مقالات سیاسی معاصر*، ۵(۱۲)، ۱۳۳۱۵۸.
- نقیب‌زاده، احمد، و صادقی‌زاده، سلمان، (۱۳۹۰)، «علل توسعه اقتصادی در آسیای جنوب شرقی»، *سیاست مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی*، ۴۱(۱)، ۳۳۵۳۴۷.

- واردی، محمد، (۱۳۸۳)، کتاب *سبزترین*، تهران: انتشارات وزارت امور خارجه.
- هانتینگتون، ساموئل، (۱۳۸۳)، *نظم سیاسی در جوامع در حال دگرگونی*، ترجمه محسن طلاسی، تهران: علم.
- همایون کاتوزیان و محمدعلی، (۱۳۷۳)، *اقتصاد سیاسی ایران از مشروطیت تا پایان سلسله پهلوی*، ترجمه محمدرضا نفیسی و کامبیز عزیزی، تهران: مرکز.
- هانت.د، (۱۳۷۶)، *نظریه‌های اقتصاد توسعه، تحلیلی از الگوهای رقیب*، ترجمه غ. آزادارمکی، تهران: نی.

References

- Diamond, Larry & Rethin Cirilsoiety, (1994), "Toward Democratic Consolidatin", *Journal of Democracy*, [https:// www. google. com/ url? sa= t&source= web&rct= j&opi= 89978449&url=https://www.journalofdemocracy.org/articles/rethinkingcivilsocietytowariddemocraticconsolidation](https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://www.journalofdemocracy.org/articles/rethinkingcivilsocietytowariddemocraticconsolidation).
- Evans, C. T, (1990), *Debate in the Soviet Union? Evgenii Varga and His Analysis of Postwar Capitalism, 19461950*, [https:// www. ctevens. net/Nvcc/HIS242/Documents/Varga.pdf](https://www.ctevans.net/Nvcc/HIS242/Documents/Varga.pdf).
- Jamal A. & Bill Robert Springborg, (2000), *Politics in The Middle East*, London: Langman.
- Laswell, Harold, (1936), *Polities: Who Gets WHAT, WHEN, How*, New Yourk: Nopublisher.
- Raquiza, A, (2012), *State Structure and Economic Development in Southeast Asia Structuring Development: The Political Economy of Thailand and the Philippines*, London and New York: Routledge.

In Persian

- Abrahamian, Yervand, (2002), *Iran between Two Revolutions*, Translated by Ahmad Golmohammadi & Mohammad Ebrahim Fattahi Valilaei, Tehran: Ney.

- Ansari, Mohammad Mahdi, (2011), *Examining the Role of Political Elites in Formulating the Ideal Policy Model; in the Islamic Republic of Iran*, *Islamic Revolution Journal*, 2(5), 151172.
- Azghandi, Alireza, (1991), *Arms Race and the Third World*, Tehran: Shahid Beheshti University.
- Azghandi, Alireza, (1998), *The Ineffectiveness of Iran's Political Elites between the Two Revolutions*, Tehran: Qoms.
- Azimi, Fakhreddin, (1993), *The Crisis of Democracy in Iran*, Translated by Abdolreza Hoshang Mahdavi & Bijan Nowzari, Tehran: Alborz.
- Bashiriyeh, Hossein, (2012), *Political Sociology*, Tehran: Ney Publishing.
- Boroujerdi, Mohammad, (2010), *Association of Southeast Asian Nations*, Tehran: Ministry of Foreign Affairs Publications.
- David, Fredar, (2015), *Strategic Management*, Translated by Ali Parsaian & Seyed Mohammad Arabi, Tehran: Cultural Research Office.
- Drucker, Peter Ferdinand, (2016), *A Thoughtful Conversation*, Translated by Fazalullah Amini, Tehran: Fara.
- Du Verge, Mauritius, (1970), *Principles of Political Science*, Translated by Abolfazl Ghazi, Tehran: Pocket Books Company.
- Dutoquil, Alexey, (1990), *The French Revolution and the Regime before It*, Translated by Mohsen Salasi, Tehran: Silver.
- Eini, Rahim et al., (2017), *Comparison of the Role of Elites in the Economic Development Process of Iran and Malaysia with an Emphasis on Adrian Leftwich's Theory (Mahathir Mohammad and Mohammad Khatami Period)*, <https://civilica.com/doc/856282>.
- Enayat, Hamid, (2004), *The Foundation of Political Philosophy in the West*, Tehran: Winter.

- Foran, John, (2015), *Fragile Resistance, History of Iran's Social Developments*, Translated by Ahmad Tedin, Tehran: Rasa Cultural Services Foundation.
- Gan Dhir, Irene, (1990), *Directing Political Transformation in the Third World*, Translated by Ahmad Tedin, Tehran: Sefir.
- Hafezian, Mohammad Hossein, (2013), *The Role of Government Structure and the Nature of Elites in Development*, Ph.D Thesis, University of Tehran.
- Hodayun Katoozian & Mohammad Ali, (1994), *Iran's Political Economy from Constitutionalism to the End of the Pahlavi Series*, Translated by Mohammad Reza Nafisi & Kambiz Azizi, Tehran: Center.
- Hosseinzadeh, Mohammad Saleh et al., (2018), "Sociological Analysis of the Role and Social Function of the Political Elite (Power) in Promoting the National Security of the Islamic Republic of Iran, *Interdisciplinary Studies of Strategic Knowledge*, 8(31), 121143.
- Huntington, Samuel, (2004), *Political order in Societies Undergoing Transformation*, Translated by Mohsen Talasi, Tehran: Alam.
- Jalali, Reza & Gholami, Mehdi, (2010), "The Intellectual Coherence of the Political Elites within the Government and the Formation of Stability in the Political System", *International Relations Studies*, 3(12), 199228.
- Kennedy, Paul, (1995), *Preparing for the 21st Century until 2025*, Translated by Abbas Mokhbar, Tehran: New Design.
- Larson, Thomas and David Skidmore (2000), *International Political Economy*, Translated by Ahmad Sai & Mehdi Tagvi, Tehran: Qoms.
- Mills, C. Wright, (2013), *Elites of Power, Translated by the Cultural Foundation of Western Studies*, Tehran: Farhang Maktoob.

- Motii, Nahid, (2003), *Comparison of the Role of Elites in the Process of Modernization of Iran and Japan (1840-1920)*, Tehran: Publishing Company.
- Nooryan, Abdul Hasan, (2013), *The Role of Political Elites in the Balanced Growth and Development of Contemporary Asian Societies*, *Contemporary Political Essays*, 5(12), 133-158.
- SareulQalam, Mahmoud, (2008), *Rationality and the Future of Iran's Development*, Tehran: Middle East Center for Scientific Research and Strategic Studies.
- SareulQalam, Mahmoud, (2012), *Globalization: Interaction or Conflict of National Sovereignty of the Islamic Republic of Iran*, Tehran: Strategic Research Center.
- Todaro, Michael, (1964), *Economic Development in the Third World*, Translated by Gholam Ali Farjadi, Vol. 1, Tehran: Ministry of Planning and Budget.
- Tamandeh, Seyed Ashkabus, et al., (2021), Investigating the Role of Political Elites in the Development of the Country Using Jihadist Thought and Management in the First Decade of the Islamic Revolution of Iran, *Contemporary Muslim Thought Studies*, 7(13), 41-73.
- Vardi, Mohammad, (2004), *Green Book of Japan*, Tehran: Ministry of Foreign Affairs Publications.
- World Bank, 2008.
- Zibakalam, Sadegh, et al., (2011), "The Role of Political Elites in the Political Development of Iran", *Private and Criminal Law Research Quarterly*, Vol. 2, No. 7, (Consecutive 16 autumn and winter 2019), 43-56.

- Zounis, Marvin, (2007), *Psychology of Iran's Political Elites*, Translated by Parviz Salehi & Suleiman Aminzadeh, Zahra Labadi, Tehran: Chapakhsh.

استناد به این مقاله: نریمانی، جعفر، سهراب‌زاده، عباس، شیخ‌محمدی، علیرضا، (۱۴۰۳)، «تیین مدل عوامل موثر بر توسعه سیاسی - اقتصادی استان ایلام با تاکید بر نقش نخبگان رسمی»، پژوهش‌های راهبردی سیاست، ۱۳(۵۰)، ۱۲۷-۱۷۴.

Doi: 10.22054/QPSS.2023.62482.2893

Quarterly of Political Strategic Studies is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License